

Utredning om vern av Breheimen - Mørkridsdalen

Konsekvenser for hytter og andre bygninger

Kirstin Fangel

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en ny, elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Norsk institutt for naturforskning

Utredning om vern av Breheimen – Mørkridsdalen

Konsekvenser for hytter og andre bygninger

Kirstin Fangel

Fangel, K. 2008. Utredning om vern av Breheimen-Mørkriddalen. Konsekvenser for hytter og andre bygninger - NINA Rapport 351. 57 s.

Lillehammer, juni 2008

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-1915-0

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

KVALITETSSIKRET AV

Bjørn P. Kaltenborn

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningssjef Børre K. Dervo (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

Fylkesmannen i Oppland

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Kolbjørn Hoff og Jørn Karlsen

FORSIDEBILDE

Mysubytta i Skjåk.

Jørn Karlsen – Fylkesmannen i Oppland

NØKKEWORD

- Norge, Breheimen, Oppland, Sogn og Fjordane, Luster kommune, Lom kommune, Skjåk kommune
- naturvern
- konsekvensutredning
- verneplan
- nasjonalpark
- hytter, hyttebygging, hyttebruk

KEY WORDS

- Norway, Breheimen, Oppland, Sogn og Fjordane, Luster commune, Lom commune, Skjåk commune
- nature conservation
- environmental impact assessment
- protection plan
- national park
- cabins, cabin constructing, use of cabins

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

7485 Trondheim
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 73 80 14 01

NINA Oslo

Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 22 60 04 24

NINA Tromsø

Polarmiljøsentret
9296 Tromsø
Telefon: 77 75 04 00
Telefaks: 77 75 04 01

NINA Lillehammer

Fakkalgården
2624 Lillehammer
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 61 22 22 15

www.nina.no

Sammendrag

Fangel, K. 2008. Utredning om vern av Breheimen – Mørkridsdalen. Konsekvenser for hytter og andre bygninger – NINA Rapport 351. 57 s.

Denne rapporten presenterer konsekvensvurderingene for hytter og andre bygninger av ulike utredningsalternativ for vern av Breheimen - Mørkridsdalen i kommunene Lom, Skjåk, og Luster i Oppland og Sogn og Fjordane fylker. Utredningsområdet omfatter fjellarealer mellom Sognefjellsveien i sør, Strynefjellsveien i nord og Jostedalen i vest.

I utredningsområdet er det flere seterområder/stølsområder, hytter buer og naust. Det er 6 DNT-hytter og 5 andre åpne hytter/buer for overnatting/utleie. Det er om lag 230 bygninger i utredningsområdet fordelt på 140 i Luster, 60 i Skjåk og 30 i Lom.

Samlet sett er verdien knyttet til hytter og andre bygninger vurdert til å være middels innenfor utredningsområdet. Verdien av områdene for hytter og andre bygninger varierer mye innenfor utredningsområdet fra ubetydelig til svært stor verdi. Av delområder er det Mørkridsdalen og Osen/Åsetvatnet/Ofsarvatnet som har størst bygningsmasse og har svært stor verdi for fritidsbebyggelse og hyttebruk. Områdene Bøvertjønnin/Bøvertunsvatnet, Høydalen og Mysubytta/Syrtbyttedalen er vurdert å ha stor verdi. Generelt er bruken størst i sommerhalvåret, i vinter- og påskeferie.

Konsekvensene av et eventuelt vern består delvis av et strengere restriksjonsnivå på oppføring av nye bygninger og utvidelser av eksisterende bygg, manglende muligheter for hogst (av ved og rydding av skog/kratt) i naturreservat og for rydding av skog for hytter, høyere restriksjonsnivå på motorferdsel i naturreservat og på bruk av helikopter i Osen. Samlet sett vurderes verdi, virkning og konsekvens slik:

Tabellen oppsummerer samlet verdi, virkning og konsekvens for 0-alternativet og de tre utredningsalternativene for vern. Rangeringen er utelukkende bygget på samlede konsekvenser for hytter og andre bygninger i området.

	Sammenligningsgrunnlag	Utredningsalternativ		
	0-alternativet	Alternativ 1A	Alternativ 1B	Alternativ 2
Samlet verdi	Middels	Middels	Middels	Middels
Virkning	Liten positiv	Middels negativ	Middels negativ	Middels – liten negativ
Konsekvens	0/+	-	-	-/0
	Ingen – liten positiv	Liten negativ	Liten negativ	Liten negativ - ingen
Rangering	1	4	3	2

Sentrale avbøtende tiltak er utforming av verneforskrifter som tilpasses dagens praksis og fremtidens behov for å kunne holde det åpent for skog og kratt rundt hyttene eventuelt å endre grenser for verneområdet enkelte steder slik at hytteområder og enkelte støler kommer utenfor verneområdet.

Kirstin Fangel, Norsk institutt for naturforskning, Fakkeltgården, 2626 Lillehammer. kirstin.fangel@nina.no

Abstract

Fangel, K. 2008. Utredning om vern av Breheimen – Mørkridsdalen. Konsekvenser for hytter og andre bygninger – NINA Rapport 351. 57s.

This report assess likely impacts of cabins and other buildings from three different protection alternatives based on the Norwegian act of conservation in the area Breheimen - Mørkridsdalen in Southern Norway (in the municipalities of Luster, Lom and Skjåk in the counties of Sogn & Fjordane and Oppland). Two of the alternatives are primarily designated as National park, while the third alternative is based on Landscape protection, a less restrictive set of regulations.

In the area assessed for protection there are smaller areas with cabins, huts and summer/mountain pastures. There are 6 tourist-cottages and 5 other cabins open for public to stay overnight. There are about 230 buildings in the assessed area.

As a whole the area is evaluated to have medium value for the use of the buildings in question, but the value varies within the area. The area of Mørkridsdalen and Osen/Åsetvatnet/Ofsarvatnet is valued highest (because of many buildings). The areas of Bøvertjønnin/Bøvertunsvatnet, Høydalen, Mysubytta/Syrbyttedalen is evaluated as large value. The buildings are used mostly in summer/autumn and in the winter- and Easter holidays.

The impacts of area protection are more strict building licence regulation, loss of right to remove timber/ scrub to hold areas open around buildings, more strict regulations on use of motorized traffic on road in nature reserve and use of helicopters for transport to Osen. Over all the impact are evaluated to be:

	Frame of reference	Assessment alternatives		
	0-alternativet	Alternative 1A	Alternative 1B	Alternative 2
Overall value	Medium	Medium	Medium	Medium
Effect	Small positive	Medium negative	Medium negative	Medium – small negative
Impact	0/+	-	-	-/0
	None – small positive	Small negative	Small negative	Small negative - none
Rank	1	4	3	2

Kirstin Fangel, Norsk institutt for naturforskning, Fakkeltgården, 2626 Lillehammer. kirstin.fangel@nina.no

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	4
Innhold	5
Forord	6
1 Innledning	7
2 Utdrag fra utredningsprogrammet	9
Metode og datagrunnlag	12
2.1 Registreringer/datainnsamling.....	12
2.2 Inndeling i delområder.....	13
2.3 Verdivurdering.....	14
2.4 Vurdering av virkning.....	16
2.5 Konsekvensvurdering.....	17
3 Hytter og andre bygninger	18
3.1 Nåsituasjonen.....	18
3.1.1 Lokalisering og antallet hytter og andre bygninger.....	18
3.1.2 Åpne hytter og buer for allmennheten.....	19
3.1.3 Bruken av private hytter og setrer (støler).....	20
3.1.4 Størrelse og standard på bygningene.....	21
3.2 Utbyggingstakt og retningslinjer.....	22
3.3 Plansituasjonen.....	23
3.4 Planer under utarbeidelse og innspill om nye bygninger/byggeaktivitet.....	24
3.5 Verdivurdering.....	25
4 Virkning og konsekvens	28
4.1 0-alternativet.....	28
4.1.1 Hytter og andre bygninger.....	28
4.1.2 Landbruk og tamrein.....	29
4.1.3 Kraftressurser.....	31
4.1.4 Samferdsel.....	33
4.1.5 Reiseliv.....	34
4.1.6 Motorferdsel.....	36
4.1.7 Oppsummering av verdi, virkning og konsekvens.....	38
4.2 Alternativ 1A.....	39
4.2.1 Nasjonalpark - hoveddelen av utredningsområdet.....	39
4.2.2 Landskapsvern – Mysubytta, gamle Strynefjellsveg, Høydalen, Vigdalen og Mørkridsdalen.....	41
4.2.3 Naturreservat – Røykjeskålsvatnet, Høyrokampen, Mørkrid.....	43
4.3 Alternativ 1B.....	44
4.4 Alternativ 2.....	46
4.5 Konsekvensvurdering.....	49
4.6 Samlet konsekvensvurdering.....	54
5 Forslag til avbøtende tiltak	55
6 Referanser	56

Vedlegg

Forord

Denne rapporten er gjennomført på oppdrag fra Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med utredning av vern etter naturvernloven i Breheimen – Mørkridsdalen i Luster, Skjåk og Lom kommuner.

Jeg takker for godt samarbeid med oppdragsgiver og med saksbehandlere i kommunene som har bidratt med viktig informasjon om området. Stein Johnsen på NINA har laget kartene. Han takkes for hjelpen.

Jeg vil likevel understreke at rapporten, med dens eventuelle feil og mangler er forfatterens ansvar. Jeg håper at rapporten vil være til nytte i det videre utredningsarbeidet og med en eventuell forvaltningsplan dersom området blir vernet.

Lillehammer, juni 2008.

Kirstin Fangel
Forsker, prosjektleder

1 Innledning

Bakgrunn

Stortinget har gjennom behandling av St.meld. nr 62 (1991-1992), Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge, sluttet seg til at det skal utarbeides et forslag til verneplan for området Breheimen-Mørkridsdalen. I den forbindelse skal det utarbeides konsekvensutredninger knyttet til ulike deltemaer som berøres av et eventuelt vern i området.

Denne rapporten for deltemaet hytter og andre bygninger er utarbeidet på grunnlag av utredningsprogrammet som er fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning (DN). Det er tre ulike alternativer som skal utredes; alternativ 1 A; nasjonalpark som hovedverneform med landskapsvern i flere områder samt naturreservat i tre mindre områder, alternativ 1 B; nasjonalpark som hovedverneform og enkelte områder med landskapsvern og alternativ 2; landskapsvern i hele området.

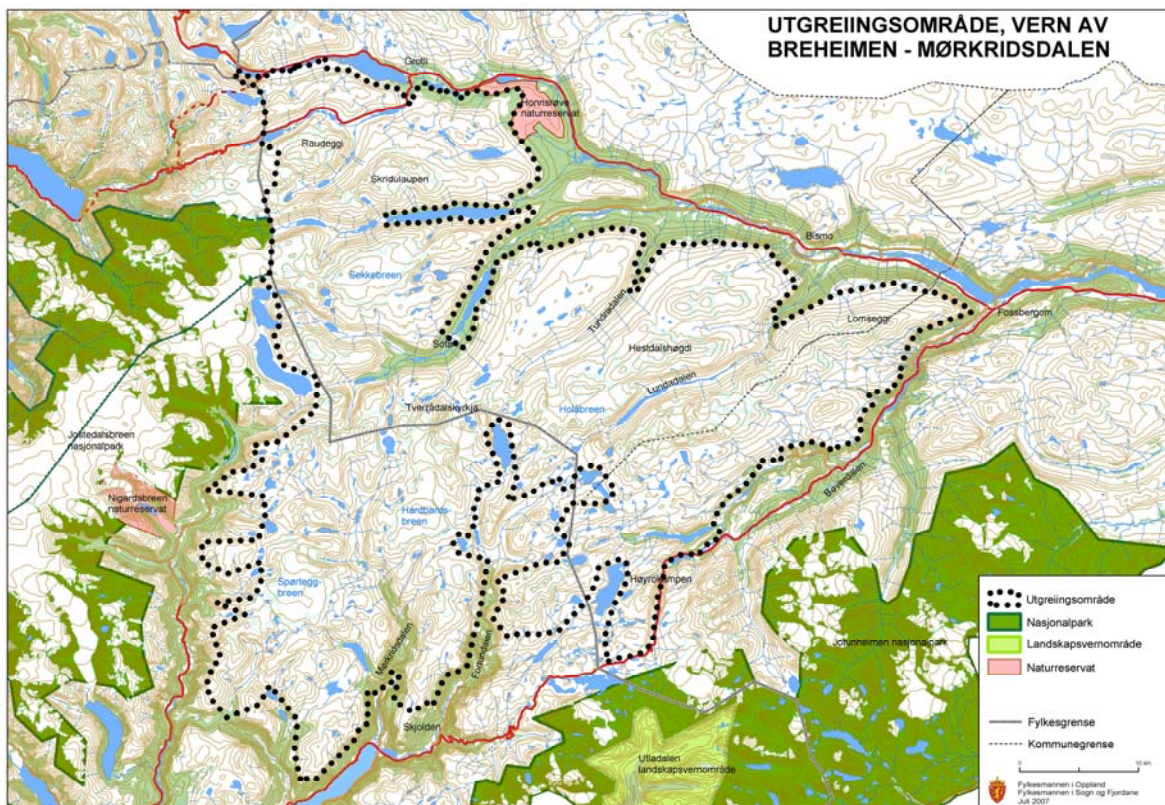
Opprettelsen av nasjonalparker skjer for å bevare større urørte eller i det vesentlige urørte eller egenartede eller vakre naturområder. Opprettelse av landskapsvernområder skjer for å ta vare på et egenartet og /eller vakkert natur- og/eller kulturlandskap med det biologiske mangfoldet som preger landskapet. I Breheimen er variasjonsrikdommen i geologi, med særpregete geologiske forekomster fra istiden og den lille istiden, klima, vegetasjon og landskap del av verneformålet. Likeledes er bevaring av sentrale leveområder for villreinstammen i Ottadalen sør et av verneformålene. I tillegg skal allmennheten ha tilgang til naturopplevelser gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv. For å sikre verdiene kan det legges restriksjoner på ulike aktiviteter. Det kan også berøre hyttelivet og aktiviteter knyttet til andre bygninger. Virkningene vil variere. Denne utredningen skal derfor få fram både de positive og negative konsekvensene et vern kan få for bruk, vedlikehold, restaurering og nybygg av hytter og andre bygninger.

Stølen Smole med utsikt over Fortundalen. Foto: Tom Dybwad, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Utredningsområdet

Utredningsområdet ligger i Luster kommune i Sogn og Fjordane, og i Lom og Skjåk kommuner i Oppland. Utredningsområdet er vist på kart (figur 1). Arealet er på 1820 km², fordelt på 957 km² i Skjåk, 591 km² i Luster og 272 km² i Lom kommune.

Figur 1. Avgrensningen for utredningsområdet for vern i Breheimen – Mørkridsdalen (Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 2007)

2 Utdrag fra utredningsprogrammet

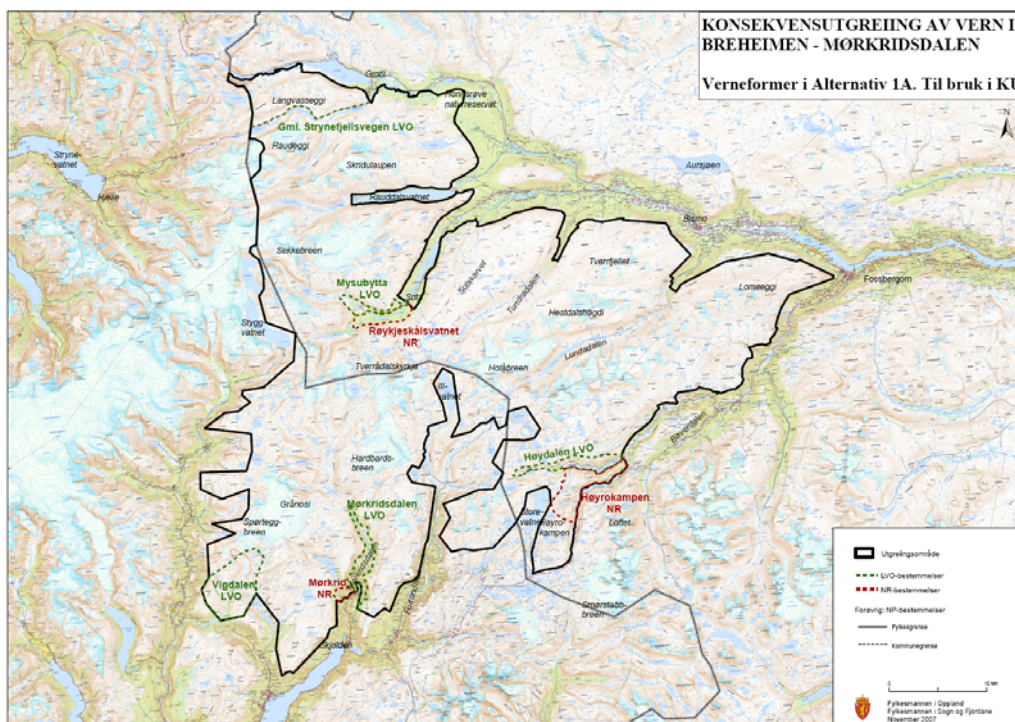
I utredningsprogrammet (DN 27.02.2007) fremgår det hva som skal utredes i forhold til hytter og andre bygninger (vedlikehold, restaurering, nybygg). Dette er:

1. "Utgreiinga skal beskrive dagens hytteutbygging/andre bygningar, og bruken av desse i utgreiingsområdet, og påregneleg utvikling ut i frå gjeldande arealplanar, innspel i kommunanes arealplanarbeid og innspel knytt til dette utgreiingsarbeidet.
2. Utgreiinga skal få fram konsekvensane av 0-alternativet og justerte føreskrifter for nasjonalpark og landskapsvernområde, samt standard føreskriftsmal for naturreservat der Fylkesmannen vurderer det å vere aktuelt på bruken og vidare utbygging av hytter i området. Konsekvensar for vedlikehald, restaurering og nybygg skal og vurderast. Knyter det seg spesielle konsekvensar til avgrensa område innanfor utgreiingsområde, skal dette visast.
3. Utgreiinga skal foreslå avbøtande tiltak til dei eventuelle negative konsekvensane som kjem fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av grenser, verneregjar og forslag til føringar i ein forvaltningsplan.

Utredningsalternativene

I brev av 12. desember 2007 fra Fylkesmannen i Oppland går det frem hvilke utredningsalternativ som skal konsekvensvurderes;

Alternativ 1A: Nasjonalpark (NP) som hovedverneform innenfor utredningsområdet, men med landskapsverneområde (LVO) i følgende områder: Mysubytta i Skjåk, gamle Strynefjellsveg i Skjåk (bare selve vegen), Høydalen i Lom, Mørkridsdalen i Luster, Vigdalen i Luster, og naturreservat (NR) i følgende områder: Røykjeskålsvatnet i Skjåk, Høyrokampen i Lom og Mørkrid i Luster (figur 2).

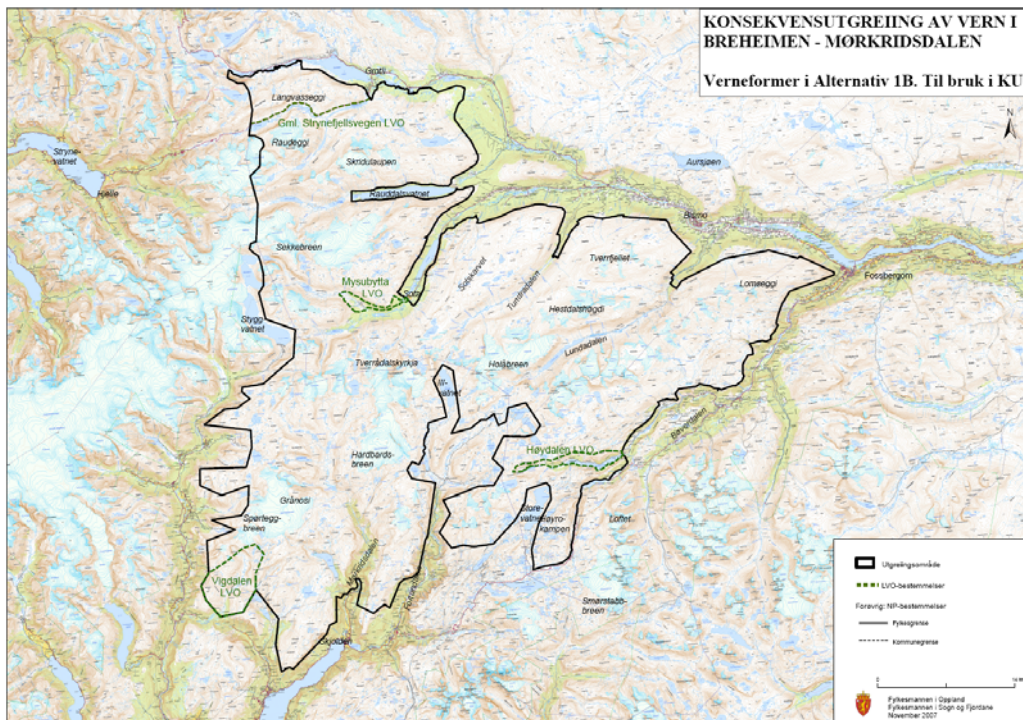

Figur 2. Utredningsområdet med områder for ulike verneformer alternativ 1A.

Alternativ 1B: NP som hovedverneform innenfor utredningsområdet, men med LVO i følgende områder: Mysubytta i Skjåk, gamle Strynefjellsveg i Skjåk (bare selve vegen), Høydalen i Lom og Vigdalen i Luster (figur 3).

Alternativ 2: LVO i hele utredningsområdet.

0-alternativet: Forventet utvikling dersom området ikke blir vernet.

Figur 3. Utredningsområdet med områder for ulike verneformer alternativ 1B.

Tabell 1 viser en skjematisk oversikt over områder og verneformer i de ulike utredningsalternativene for vern.

Tabell 1. Tabellen viser skjematisk oversikt over de ulike utredningsalternativene for vern. NP= nasjonalpark, LVO= landskapsvernomsråde og NR= naturreservat.

Område	Alternativ 1A	Alternativ 1B	Alternativ 2
Hoveddelen av utredningsområdet	NP	NP	LVO
Mysubytta - Skjåk	LVO	LVO	LVO
Gamle Strynefjellsveg- Skjåk	LVO	LVO	LVO
Høydalen- Lom	LVO	LVO	LVO
Vigdalen- Luster	LVO	LVO	LVO
Mørkridsdalen- Luster	LVO	NP	LVO
Røykjeskålvatnet- Skjåk	NR	NP	LVO
Høyrokampen- Lom	NR	NP	LVO
Mørkrid- Luster	NR	NP	LVO

Jamfør utredningsprogrammet er 0-alternativet en skildring av forventet utvikling dersom området ikke blir vernet. For dette alternativet blir dagens situasjon lagt til grunn, det vil si dagens aktivitets-, plan- og vernestatus jamfør blant annet plan- og bygningsloven. Dersom en vet om endringer i for eksempel økonomiske støtteordninger så skal en ta hensyn til dette. I vurderingene av 0-alternativet skal det tas hensyn til de innspillene som kommer på arealbruken i høring av meldinga og i utredningsarbeidet og som er forenlig med dagens lovverk. Tidsperspektivet skal minst være frem til et eventuelt vern vedtas. Vi har derfor lagt til grunn et tidsperspektiv på 3 år.

Det er stilt krav fra oppdragsgiver om at utredningen skal ligge innenfor rammene som er satt i utredningsprogrammet og det som følger av forskrift av 1. april 2005 om konsekvensutredninger og veileder utgitt av Miljøverndepartementet (2006). I tillegg er det et ønske fra oppdragsgiver om at sluttrapporten og systematikk i utredningen skal følge den samme malen som konsekvensutredning for deltema "Landskap" i verneplanutredningen for Sjunkan-Misten (Melby 2005).

Høydalseter turiststasjon. Foto: Jørn Karlsen, Fylkesmannen i Oppland.

Metode og datagrunnlag

Utredningen skal beskrive bygninger i området og bruken av hytter og setrer. I dette legges det en beskrivelse av mengden, beliggenheten og plasseringen av private hytter, åpne hytter/buer og hytter som kan leies. Åpne hytter og hytter som kan leies kan ha en annen funksjon med hensyn til hyttebruken enn private hytter. Det er i mindre grad tatt hensyn til slike forskjeller her. Ett unntak er Turistforeningenes hytter heretter kalt DNT-hytter. Disse er gitt en høyere verdi enn private hytter, da de er åpne for allmennheten og ofte i tillegg til lokale brukere også har brukere uten lokal tilknytning til området. Vår vurdering er at DNT-hytter har et mangfold av brukere som private utleiehytter ofte vil mangle, fordi private utleie hytter er mindre kjent blant allmennheten regionalt og nasjonalt.

Nybygg av og tiltak og bruk knyttet til gjeterbuer/tilsynsbuer blir behandlet i konsekvensutredning for landbruk og tamrein (Eilertsen & Høberg 2008).

For aktiviteter knyttet til hyttebruken, gir denne utredningen kun en vurdering av motorisert ferdsel til og fra hyttene/setrene og bruken av selve husværet. Friluftslivet knyttet til hyttene blir behandlet i delutredningen for friluftsliv (Øian m.fl. 2008). Konsekvenser for motorferdsel er vurdert i en egen rapport (Alvereng 2008).

Aktiviteter/inngrep som er behandlet i andre delutredninger (0-alternativet) der en forventer en virkning på hyttebruken er oppsummert under 0-alternativet i denne utredningen. Der en kan forvente en virkning på hyttebruken av ulike vernebestemmelser knyttet til naturreservat, nasjonalpark og landskapsvern er dette beskrevet under utredningsalternativene 1A, 1B og 2.

Ordbruk

I utredningen vil vi hovedsaklig bruke begrepet "setrer". I Luster kommune brukes begrepet "støler" om det samme. Av hensynet til lokale tradisjoner vil vi derfor bruke begrepet "støl/støler" når en seter eller flere setrer i Luster omtales. Der det er naturlig settes "støl" i parentes.

2.1 Registreringer/datainnsamling

Konsekvensutredningen for hytter og andre bygninger bygger på beskrivelsen gitt i 0-alternativet (Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, 13. juli 2007). Fagrapportene "Kartlegging av reiseliv, gardsturisme, turguiding og friluftsliv og annen miljøbasert næringsutvikling knytt til Breheimen- Mørkridsdalen" (Grut m fl 2005) og "Registreringer i landbruket i samband med verneplan for Breheimen – Mørkridsdalen" (Skjerdal 2006) har opplysninger om bygninger i utredningsområdet som er brukt som datagrunnlag for denne utredningen.

Det ble holdt møter med kommunene, der vi har fått informasjon om bruken av hytter i utredningsområdet og annen relevant informasjon. Tabell 2 viser personer har deltatt med informasjon.

Tabell 2. Saksbehandlere som deltok på møtene med kommunene under datainnsamlingen. Oppnevnte kontaktpersoner er uthevet.

Kommune	Møtedato	Kontaktperson/Informant(er)
Skjåk	16. november 2007	Bjørn Dalen
Lom	15. november 2007	Sander Sælthun
		Trond Dalsegg
		Odd Arve Strandi (tilstede under tema hytter)
Luster	7. november 2007	Christian Hillmann
		Steinulf Skjerdal
		Johannes Øygarden
		Trygve Engeseter
		Torunn Løne Vinje

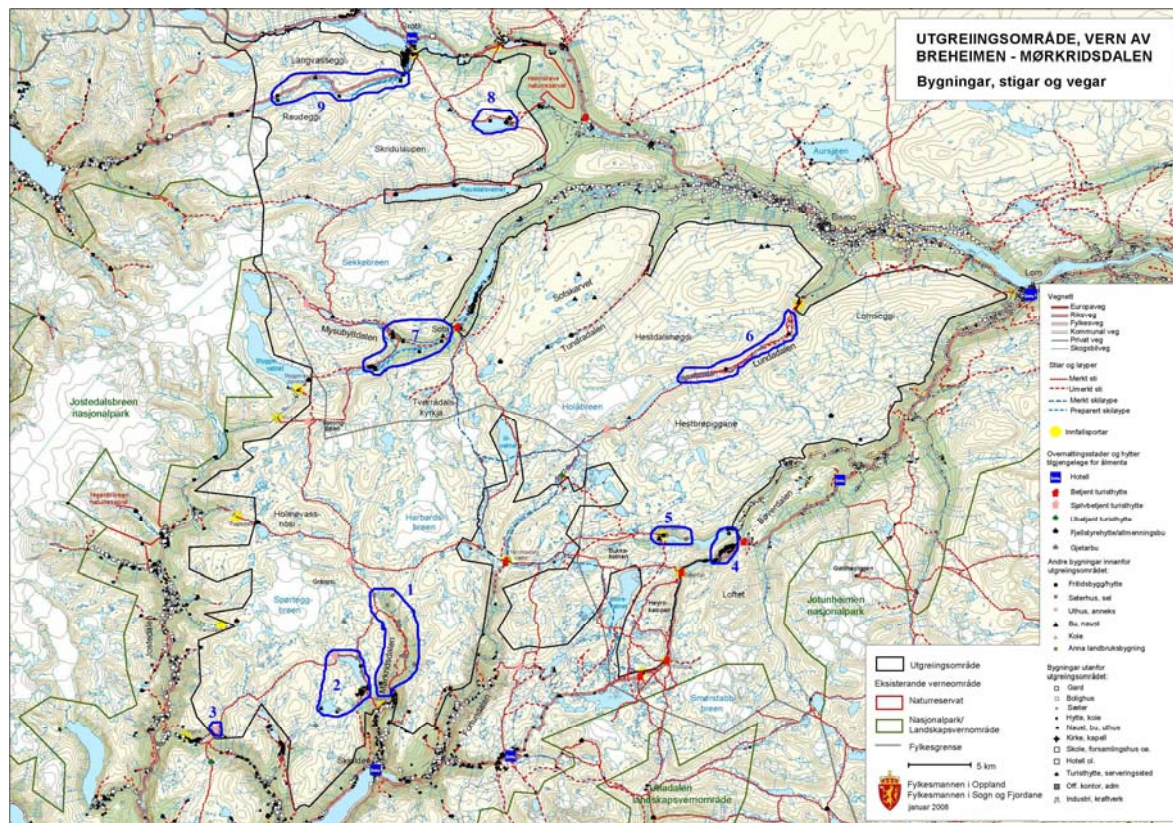
2.2 Inndeling i delområder

Det er relativt få hytteområder innenfor utredningsgrensa. Hytter innenfor det samme avgrensa geografiske området kan påvirkes relativt likt av ulike former for inngrep eller restriksjoner. Vi har derfor funnet det hensiktsmessig å dele inn utredningsområdet i delområder der en finner de største konsentrasjonene med hytter/setrer og andre bygningstyper (tabell 3). Utenfor disse områdene vil det være enkelte frittstående hytter, buer og naust. En total oversikt over kjent bygningsmasse er gitt i vedlegg 2.

Tabell 3. Delområder for hytter og andre bygninger brukt i vurdering av verdi, virkning og konsekvens (se også kart i figur 4).

Kommune	Delområdenr.	Delområde-navn
Luster kommune	Delområde 1	Mørkridsdalen
	Delområde 2	Osen/Åsetvatnet/Ofsarvatnet
	Delområde 3	Vigdalen
Lom kommune	Delområde 4	Bøvertjønnin
	Delområde 5	Høydalen
Skjåk kommune	Delområde 6	Lundadalen
	Delområde 7	Mysubytta/Syrbyttaldalen
	Delområde 8	Glittervatnet
	Delområde 9	Langvatnet (1087 moh)/ Vassvendtjønnin/Heilstugguvatnet

I beskrivelsen er det spesielt lagt vekt på de delområdene med flest setrer og hytter og hvor et fremtidig vern i størst grad vil kunne påvirke bruken av hytter/setrer og byggeaktivitet.

Figur 4. Kart over delområder for bygninger i utredningsområdet for vern av Breheimen-Mørkriddalen. (Nummer refererer til områdenavn i tabell 3).

2.3 Verdivurdering

Verdien av eksisterende setrer, hytter, buer og naust og bruken av disse er svært subjektiv. Verdivurderingen kunne vært satt opp på bakgrunn av mulighet og hver enkelts opplevelse av verdi knyttet til bruk. Denne verdien er ikke direkte målbar og kan først kvantifiseres ved å intervju hytteeierne/hyttebrukerne selv. En slik kartlegging ligger ikke innenfor de økonomiske rammene av denne konsekvensutredningen.

For flere temaer innenfor hytter og andre bygninger er det vanskelig å gi en klar verdivurdering. Verdien er derfor satt til antall kjente setrer/hytter, buer og naust i et område (delområde), for å gi en mest mulig objektiv vurdering. En slik tilnærming ble også benyttet i KU for hytter i verneplanarbeidet for Sjunkan-Misten (Fylkesmannen i Nordland 2004).

DNT-hytter vil vanligvis ha en mye større bruk og en annen funksjon enn private hytter ved at de kan benyttes av alle. DNT-hyttene behandles ofte forskjellig fra private hytter enten i forskriftene eller i praktisering av vernebestemmelser sammenlignet med private hytter. Verdien ("bruksverdien") knyttet til DNT-hyttene er derfor ikke inkludert i verdisetting av delområder for hytter og andre bygninger.

DNT-hyttene har fått lik verdi innenfor utredningsområdet.

Verdiene som vurderes i kap. 4.5 gjengir bare verdien av aktiviteter som påvirker bruken av fritidsbebyggelsen, og som vil ha betydning for valg og utforming av vernebestemmelser og forvaltningsplan. Aktiviteter som vurderes er utvidelser av eksisterende hytter/setrer/buer, bygging av nye hytter/setrer/buer, oppsetting av nye hytter/setrer/buer på gamle hustuffer, bygging av naust, bruk av snøskuter og helikopter, vedhogst, slått av gammel innmark samt tiltak for å hindre gjengroing av gammel innmark/veier/stier.

Kriterier for verdsetting fremgår av tabell 4.

Tabell 4. Kriterier for verdsetting av områder og aktiviteter.

Verdi	Kriterier
Svært stor verdi	a) Antall hytter/seter/buer/naust: > eller = 30 b) Aktiviteten er svært viktig for å opprettholde bruken av fritidsbebyggelsen, <i>eller</i> vurderes å være svært viktig i framtida.
Stor verdi	a) Antall setrer/hytter/buer/naust: 15-30 b) Aktiviteten er viktig for å opprettholde bruken av fritidsbebyggelsen, <i>eller</i> vurderes å være viktig i framtida.
Middels verdi	a) Antall setrer/hytter/buer/naust: 5-15 b) Aktiviteten er litt viktig for å opprettholde bruken av fritidsbebyggelsen, <i>eller</i> vurderes å være litt viktig i framtida.
Ubetydelig/ingen verdi	a) Antall setrer/hytter/buer/naust: < eller = 5 b) Aktiviteten er ubetydelig for å opprettholde bruken av fritidsbebyggelsen, <i>eller</i> vurderes å være ubetydelig i framtida.

Det er tilstrekkelig at ett av kriteriene; dagens bruk, potensial for fremtidig bruk eller betydningen av vedkommende aktivitet har for å opprettholde bruken av fritidsbebyggelsen, er oppfylt for at området/aktiviteten skal få den verdien som er fastsatt.

Følgende aktiviteter er utredet i andre konsekvensutredninger:

- Verdien knyttet til landbruksaktiviteter inkludert utvidelser og nybygg direkte knyttet til landbruksproduksjon og tamreindrift er behandlet i konsekvensutredning for landbruk og tamreindrift (Eilertsen & Høberg 2008).
- Verdien av aktiviteter knyttet til reiseliv, inkludert jakt- og fikseturisme, med mulighet for utvidelser og nybygg er behandlet i konsekvensutredning for reiseliv (Aas & Tangeland 2008).
- Verdien knyttet til mulighet for rekonstruksjon av kulturminner er behandlet i konsekvensutredning for kulturminner (Storøy 2008).

Steinbu ved inngangen til Lundadalen. Foto: Jørn Karlsen, Fylkesmannen i Oppland.

2.4 Vurdering av virkning

Utredningen beskriver virkningen av 0-alternativet, nasjonalparkbestemmelser, landskapsvernbestemmelser og bestemmelser for naturreservat for de områdene der ulike verneformer er aktuelt i henhold til utredningsalternativ 1A og 1B. Utredningsalternativ 2 er landskapsvern i hele området. Vurdering av virkning er gjort på grunnlag av tabell 5 nedenfor.

Tabell 5. Kriterier for vurdering av virkning.

Virkning	Kriterier
Stor negativ	Den totale bruken av hyttene forventes å bli vesentlig redusert i forhold til dagens nivå, <i>eller</i> mulighetene for å bruke dem, <i>eller</i> områdets verdi for fremtidig bruk blir vesentlig redusert.
Middels negativ	Den totale bruken av hyttene forventes å bli merkbart redusert i forhold til dagens nivå, <i>eller</i> mulighetene for å bruke dem blir merkbart redusert, <i>eller</i> området verdi for fremtidig bruk blir merkbart redusert.
Liten negativ	Den totale bruken av hyttene forventes å bli litt redusert i forhold til dagens nivå, <i>eller</i> muligheten for å bruke dem blir litt redusert, <i>eller</i> områdets verdi for fremtidig bruk blir litt redusert.
Ubetydelig/ingen	Tiltaket har ubetydelig/ ingen virkning i forhold til dagens eller fremtidig bruk.
Liten positiv	Den totale bruken av hyttene forventes å øke litt i forhold til dagens nivå, <i>eller</i> muligheten for å bruke dem øker litt, <i>eller</i> områdets verdi for fremtidig bruk øker litt.
Middels positiv	Den totale bruken av hyttene forventes å øke merkbart i forhold til dagens nivå, <i>eller</i> muligheten for å bruke dem øker merkbart, <i>eller</i> områdets verdi for fremtidig bruk øker merkbart.
Stor positiv	Den totale bruken av hyttene forventes å øke vesentlig i forhold til dagens nivå, <i>eller</i> muligheten for å bruke dem øker vesentlig, <i>eller</i> områdets verdi for fremtidig bruk øker vesentlig.

Vi har valgt en tilnærming der begrensninger i aktiviteter knyttet til hytter og andre bygninger eller bruken av disse vurderes som negativt. Denne tilnærmingen kan imidlertid diskuteres fordi vern i seg selv også sikrer områdene mot videre utbygging (gjelder annen fritidsbebyggelse, infrastruktur som veger og lignende). Dette er også en verdi for de som har fritidsbebyggelse i området med tanke på utøvelse av friluftsliv og at områdene rundt hyttene og andre bygninger sikres mot videre utbygging. I fremtiden kan nettopp fritidsbebyggelse i områder sikret gjennom vern, komme til å verdsettes i enda større grad enn i dag. Disse betraktningene må en ha med når en leser rapporten. Verdien av vernet i seg selv for friluftslivet er behandlet i utredningen om friluftsliv (Øian m. fl. 2008).

2.5 Konsekvensvurdering

Konsekvensen er et uttrykk for hvilken betydning en gitt endring har for bruken av fritidsbebyggelsen. Dette kommer frem ved at en vurderer hvor store verdier som blir berørt av tiltaket og hvilken virkning dette tiltaket har. Det tredje og siste trinnet i konsekvensvurderingene består i å kombinere verdien av utredningsområdet, med virkningen av vernet på utredningstemaet, for å få den samlede konsekvensen av forslaget til verneforskrift. Metodikken følger Håndbok 140 til Statens vegvesen (2006). Sammenhengen mellom verdi, virkning og konsekvens er gitt i tabell 6. Denne sammenstillingen gir et resultat langs en skala fra *svært stor negativ konsekvens* til *svært stor positiv konsekvens* (tabell 7). De ulike konsekvenskategoriene er illustrert ved å benytte symbolene "+", "0" og "-".

Tabell 6. Kriterier for vurdering av konsekvens.

Virkning for hyttebruken	Områdets/tiltaket verdi			
	Svært stor	Stor	Middels	Ingen/ubetydelig
Stor negativ	----	---	--	-
Middels negativ	---	--	-	0/-
Liten negativ	--	-	0/-	0
Ingen/ubetydelig	0	0	0	0
Liten positiv	++	+	0/+	0
Middels positiv	+++	++	+	0/+
Svært positiv	++++	+++	++	+

Tabell 7. Beskrivelse av klassifisering av konsekvenser

Symbol	Beskrivelse
++++	Svært stor positiv konsekvens
+++	Stor positiv konsekvens
++	Middels positiv konsekvens
+	Liten positiv konsekvens
0	Ubetydelig/ingen konsekvens
-	Liten negativ konsekvens
--	Middels negativ konsekvens
---	Stor negativ konsekvens
----	Svært stor negativ konsekvens

3 Hytter og andre bygninger

3.1 Nåsituasjonen

3.1.1 Lokalisering og antallet hytter og andre bygninger

Det er registrert om lag 230 hytter og andre bygninger innenfor utredningsområdet. Antallet bygger på data hentet fra Grut m. fl. (2005), samt tilleggsopplysninger fra Skjåk, Lom og Luster kommuner. Vedlegg 1 viser kart over utredningsområdet, med bygninger fordelt på bygningskategorier. Vedlegg 2 viser navn/lokalisering og antall og type bygninger innenfor og tett opp til utredningsområdet. Disse tallende representerer et minimum. Setrene er hovedsakelig oppgitt uten at antallet bygninger per seter inngår i materialet, men unntak av en del setrer i Skjolden/Mørkridsdalen.

I Luster har en oversikt over 140 bygninger der stølene i Mørkridsdalen utgjør den største bygningsmassen. I tillegg er det et relativt stort hyttefelt med 30 hytter på Osen ved Åsetvatnet. Når Åsetvatnet inkluderes i området Skjolden/Mørkridsdalen er det 120 bygninger i dette området. Ved Osen, i sørenden av Åsetvatnet, ligger 18 naust.

I Skjåk kommune er det om lag 60 bygninger innenfor utredningsområdet. I tillegg til en del setrer er det også relativt mange buer, hvorav en del av disse står åpne for allmennheten. Mysubytta, Lundadalsvatnet og Yste Lundadalseter er de områdene som har flest bygninger med til sammen 16 setrer, 5 hytter og 8 naust. Resten av bygningsmassen er mer spredt som enkeltstående buer eller naust.

Lom kommune har et hyttefelt ved Bøvertjønnin med 40 - 45 hytter, hvorav om lag 15 hytter ligger innenfor utredningsområdet. Dette er det eneste hyttefeltet i Lom innenfor grensen til utredningsområdet og også der den største bygningsmassen er lokalisert. I Nørdre og Søre Høydalen er det en turisthytte, 7 setrer og 2 hytter. Totalt er det registrert om lag 30 bygninger innenfor utredningsområdet i Lom.

Tilsyns-/beite-/gjeterbuer

I Luster er det sankebuer ved Bolstadviedalen, mellom Åsete og Rausedalen og ved Ofsarvatnet. Beitebruksplanen til Skjåk kommune (1999) gir en oversikt over buer i kommunen. Innenfor utredningsområdet for vern er det 8 beitebuer (som disponeres av bruksberettigete): Raudalsbu, beitebu i Lundadalen, Sauhytta i Lundadalen, Steinbu ved Lenda, Lendhytta, steinbu ved Skriduhaugan, Åndhytta og Sandåhytta. I tillegg er det tre jakt/fiske/beitebuer: Kollungshytta, steinbu ved Syrtbyttvatnet og Isakhytta i Lundadalen. Det finnes i tillegg en rekke byggverk som faller inn under kategorien buer som er av enklere karakter, mange er gamle og faller inn under kulturminneloven (Skjåk kommune 1999). I Lom er det tre tilsynsbuer: en ved Lomseggen i fjellsiden nedenfor Bjøllungdalshovden, Bakkebergbue (Skjerdal 2006) og Eilevsbu.

Kulturmiljøer og verneverdi

Konsekvensutredning m kulturminner og kulturmiljø (Storø 2008) gir en detaljert beskrivelse av stølene og vurdering av alder og verneverdi på en del av disse. Bygninger eldre enn 1900 er automatisk fredet, og registreres i SEFRAK registeret. Dette gjelder bygninger på Mysubytta. Heimaste Lundedalseter og Tundradalsetra har bygninger fra før 1900, disse setrene ligger akkurat i grensen for utredningsområdet. Søre Høydalen har også bygninger som er SEFRAK registrerte. I Luster er det 14 stølsområder med en eller flere bygninger bygd før 1900. På Fast er det sel fra 1600-tallet. Samlet verdivurdering av kulturmiljøet i fjellmassivet i Breheimen er stor.

3.1.2 Åpne hytter og buer for allmennheten

DNT- hyttene

Det er seks selvbetjente DNT hytter innenfor utredningsområdet. Dette er: Arentzbu, Fast, Slæom, Sprongdalshytta, Trulsbu og Vigdalstøl. Tabell 8 viser overnattingsstatistikken for hyttene, som gjennomgående Alle hyttene hatt mer enn 100 overnattingsdøgn i årlig gjennomsnitt i perioden 2003-2007. Med bakgrunn i dette har vi satt bruksverdien til disse hyttene som svært stor.

Tabell 8. Overnattingsstatistikk for DNT- hyttene i utredningsområdet for vern av Breheimen-Mørkriddalen i perioden 1999-2007 (kilde DNT).

Hytter \ År	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Gj.snitt 2003-2007
Arentzbu	16	21	15	392	495	457	408	516	472	470
Fast	5	9	40	199	186	128	204	195	168	176
Slæom	39	50	42	141	75	173	180	125	215	154
Sprongdalshytta	25	45	31	270	317	277	295	362	308	312
Trulsbu	39	64	125	33	124	89	72	188	214	137
Vigdalstøl	24	10	41	147	88	97	171	98	138	118
Sum	148	199	294	1182	1285	1221	1330	1484	1515	

Andre åpne hytter/buer i området

Jostedalen statsallmenning har en hytte øverst i Fagredalen ved Holmevatnet. Denne kan leies.

I Skjåk har Skjåk almenning fire buer: Raudalsbue, Grønstorrbue, Sottjønnbue og Glitterbue. Ikke minst blant utenbygds villreinjegere er allmenningsbuene i fjellet populære. De fleste buene er av nyere dato, med enkel standard. Av utstyr er det vedovn med tørkerist, 3-bluss gassapparat, dekketøy og bestikk, kjelesett og vaskeutstyr. De fleste har 5 soveplasser. Utenom villreinjakta er buene låst, men buene leies ut til jegere, fiskere og andre fjellvandrere også resten av året (www.skjak-almemming.no).

Tabell 9. Antall utleiedøgn for Skjåk Almemming sine buer i utredningsområdet for vern i Breheimen-Mørkriddalen i perioden 2005-2007. Overnattinger under reinsjakta inngår ikke i statistikken (kilde Skjåk Almemming).

Hytter \ År	2005	2006	2007
Grønstorrbue	28	17	9
Sottjønnbue	20	13	1
Glitterbue	32	18	17
Raudalsbue	17	13	4 (+ et jaktlag)

Tabell 9 gir en oversikt over antallet døgn buene har vært leid ut i perioden 2005-2007. Antall personer kan variere fra 1-5 og overnattinger under reinsjakta inngår ikke i statistikken. Statistikken kan være noe mangelfull, blant annet i 2005 da det var Friluftslivets år og buene stod åpne for allmenn bruk.

Tre frittliggende buer i Lom brukes til overnatting i forbindelse med gjeting av sau sommer og høst. Gjeterbuene står åpne for allmennheten og brukes en del som dagsturmål for lokal befolkningen, dette gjelder spesielt Eilevsbua.

3.1.3 Bruken av private hytter og setrer (støler)

Bruken av fritidsboliger vil variere med tilgjengelighet. Både hvorvidt hytta eller setra ligger ved bilveg og reiseavstands hjemmefra vil være av betydning for bruken.

I spørreundersøkelsen til kommunene som ble gjennomført i forbindelse med KU for lokal tilhørighet og framtidig forvaltning (Koppen & Stokke 2008) ble det spurt om hvordan området Breheimen - Mørkridsdalen vanligvis ble brukt. Tabell 8 viser prosentvis fordeling av svarene respondentene fra de tre kommunene. Hytteturer til egen/privat hytte eller til åpne hytter/buer i Breheimen – Mørkridsdalen er blant de seks aktivitetene som er vanligst blant lokalbefolkningen, når de bruker området. Bruken av åpne hytter/buer er overraskende vanlig.

Tabell 10. Prosentvis fordeling av hvordan befolkningen i Lom, Skjåk og Luster kommuner vanligvis bruker området Breheimen – Mørkridsdalen (Koppen & Stokke 2008).

Aktivitet	Kommune		
	Lom	Skjåk	Luster
Dagsturer til fots	21,4	16,2	30,3
Skiturer	16,9	12,1	15,5
Fiske	13	12,5	8,3
Sopp- eller bærplukking	11	9,4	6,4
Hytteturer (til egne hytter / private hytter)	5,8	8,7	4,9
Hytteturer (til åpne buer / hytter)	4,2	7,3	6,8
Tilsyn / sanking av bufe	4,9	4,4	4,2
Flerdagsturer til fots	3,9	6,7	6,8
Småviltjakt	3,2	5	4,2
Jogging	2,9	1,7	1,1
Seterdrift	2,6	1,5	0,4
Storviltjakt	2,3	6,3	1,9
Fjellklatring / brevandring / juving	2,3	0,8	1,9
Sykkelturer	1,9	3,1	1,9
Frikjøring på ski i bratt terreng	1	0,4	2,7
Turer med snøskuter	0,6	1,7	1,5
Elvepadling / rafting	0,3	0,4	
Rideturer	0,3	0,6	0,4
Hundekjøring		0,2	

Med unntak av helikoptertransport til Osen kjøres varer og materialer inn til hyttene med leiekjører på snøskuter vinterstid. Vanligvis kjøres det en tur før påske til private hytter/setrer (Alvereng 2008). En del innen landbruket har egen skuter som brukes til transport. Dette gjelder spesielt i Lundadalen i Skjåk.

Mørkridsdalen/Osen

Stølene i dette området var stort sett i drift fram til 1950. I Mørkridsdalen er det ikke bilveg. Her kan det i dag kjøres frem til Hyrnvollen rett utenfor utredningsområdet. Til de innerste stølene i Mørkridsdalen (Fjellslis/Nobbi og Fossen) er det minimum 8-9 km. Hyttene og setrene ved Osen/Osarvatnet og setrene i Mørkridsdalen blir hovedsakelig brukt i påska, om sommeren og høsten. På Osen er det en helikopterlandingsplass for transport til hyttene. Helikopterlandingsplassen er godkjent av Luster kommune etter lov om motorferdsel i utmark. I gjennomsnitt er

det en landing med helikopter i uka i sommerhalvåret, med transport av varer og personer. Ellers kjøres det med snøskuter vinterstid i forbindelse med transportoppdrag fra Hornane i Dalsdalen via Ofsarvatnet til Osen. I påska er det mulig å gå til fots den bratte lia fra Mørkridsdalen, når snøen er smeltet ned i dalen.

Mange av stølene er sameier, med flere stølshus (knyttet til hver sin gård) på en støl. De som har sau/beitedyr i fjellet ligger ofte på stølen hele sommeren.

Vigdalen

I Vigdalen er det tre støler i utredningsområdet; Vigdalstøl, Breidsete og Drivande. På Vigdalstøl er et av stølshusene selvbetjent DNT-hytte. Derfra går det DNT-merkete stier sørover til Fivla og Nevasete, samt nordover mot Fast. Området er mye brukt sommer og vinter, ikke minst som utfartsområde for folk i regionen. Det beiter sau i området sommerstid og folk bruker stølshusene både til fritid og som gjeterbu.

Bøvertjønnin

En del av hyttene ved Bøvertjønnin er mye brukt. Det går stikkveg fra Rustadseter på Sognefjellsvegen inn til hyttefeltet sommerstid, stikkvegen er ca 1 km lang. Sognefjellsvegen er vinterstengt fra Liasanden. Det har vært uttrykt ønsker fra hytteeiere om at kommunen skal brøyte vegen fra Liasanden opp mot Bøvertjønnin, en strekning på om lag 6 km. I påska brøytes vegen opp til Rustadseter. Sognefjellsvegen åpner senest 1. mai. Hyttene ved Bøvertjønnin er noe brukt i vinterferien, men mest i bruk i påskeferien og sommer/høst.

Høydalseter

Sommerstid går det veg inn til Høydalseter fra Vassenden. Vegen brøytes ikke ved snøfall. Strekingen fra Vassenden til nordre Høydalsseter er 5-6 km langs vegen. Hyttene ved Høydalseter er ikke mye i bruk om vinteren, mens Høydalseter er i privat bruk i påska. En av setrene driver aktivt med geit (150 geiter), mens flere av setrene har kveer som brukes til slått og beite. Det er også beite av kyr på setra. Disse brukes hele sommeren.

Sota og Mysubytta

Setrene og hyttene på Mysubytta brukes primært i sommersesongen og det går privat veg frem til området. En seter er forholdsvis ny og ble bygget som fellesseter for geiter. Sommeren 2007 var det en bruker som hadde geiter på beite der. I tillegg er det beite for sau og storfe, samt noe slått. Kveene der brukes til vårbeiting. Røykjeskållia, innenfor Sota seter, har aktiv seterdrift med geiter og er følgelig i bruk hele sommersesongen.

Grotli og Liavatnet utenfor utredningsområdet

Mange av hyttene rundt Grotli eies av Sunnmøringer, som har relativt kort veg mellom hytte og bosted. Hyttene ved Grotli ligger ved eller rett ved veg. De har både strøm og vann og brukes derfor hele året. Langs vegen inn til Sota seter ligger Liavatnet hyttefelt. Vegen brøytes til Sota seter hele vinteren. Hyttene ved Liavatnet eies i stor grad av lokalbefolkningen og benyttes hele året.

3.1.4 Størrelse og standard på bygningene

Stølene i Mørkridsdalen

Stølseierne har de siste 10-20 åra hatt større oppmerksomhet knyttet til vedlikehold og bruk av stølene både med hensyn til landbruksdrift og friluftsliv. En finner alle kategorier av bygninger på stølene fra flotte vedlikeholdte bygninger til de som er i ferd med å rase sammen. Stølshusene i Mørkridsdalen er ofte små: 30-40 m².

Stølene i Mørkridsdalen har ikke strøm, men kan ha solcellepanel som andre setrer, hytter og buer uten strøm i utredningsområdet.

Osen hyttefelt

Disposisjonsplanen angir ikke hver enkelt hyttetomt, bare to hytteområder med plass til totalt 35-40 hytter. På Osen er det bygget 30 hytter. I disposisjonsplanen er det ikke satt begrensning på hyttestørrelse. Grunneier er Bolstad og Heltne sameige som kun ønsker å selge hytte-tomter til folk med tilknytning til Osen. Til hyttefeltet går det verken veg eller strøm.

Bøvertjønnin hyttefelt

Reguleringsplanen for Bøvertjønnin er fra 80-tallet og er utarbeidet av Statskog. Området er regulert for 41 hytter som i dag er utbygd. Innenfor utredningsområdet er det 15 hytter som ligger ved Bøvertjønnin (hvorav 6 av disse ligger utenfor reguleringsplanen). På hver hyttetomt har det vært lov å bygge hytte og uthus/anneks med total bygningsmasse på 80 m². Størrelsen på uthus/anneks skal ikke overstige 25 m². Hyttene har innlagt strøm, men ikke innlagt vann.

Setrer i Lom og Skjåk

Bygningene på Mysubytta og Yste Lundadalseter har ikke strøm. Etter SMIL ordningen ble innført er det bygd en ny seter på Mysubytta. En annen seter ble gjenoppført etter brann. Seterhusene er ofte 50-70 m² og de gamle består av to rom. Av og til har disse et ekstra hus eller et ekstra påbygg (skut/ysterom). På Høydalseter er det strøm.

Frittliggende oppsyns- og gjeterbuer

Buene i utredningsområdet er uten strøm og ofte små. Buene til Skjåk allmenning er rundt 22-23 m².

3.2 Utbyggingstakt og retningslinjer

Luster

De siste fem årene har det vært gitt en dispensasjon til oppføring av bygninger på stølen Myrase, som del av et helhetlig opplegg for gårdsturisme.

Stølsområdene

I stølsområdene har det vært enkelt å få dispensasjon til å bygge på de gamle tuftene. Dersom bruken skal være overveiende rekreasjon og fritidsbruk, godkjennes bygging av hytter på slike gamle stølstuffer. Dersom bygningen er tiltenkt en overveiende bruk knyttet til landbruket som oppsyn med beitedyr defineres den som "bygning i landbruket – seter". Ved slike tillatelser har kommunen satt vilkår om tradisjonell byggeskikk. Ved søknader om utvidelser av stølshus har det heller vært gitt tillatelse til en frittstående bygning enn et stort tilbygg. Enkle og mindre tilbygg har det vært gitt tillatelser for. Kommunen har ikke ønsker om store dominerende bygninger i stølsområdene. Kommunen har godkjent bruksendring av bygninger, slik at sommerfjøs f eks er gjort om til hytter.

På stølen Fjellsli pågår det fullskala restaurering av et stølshus.

Sanke-/gjeterbuer

Der det har vært gitt tillatelser til enkeltstående nye bygninger har dette vært knyttet til sankebuer for grunneierlag/sankelag. Søknader fra enkeltpersoner om sankebuer har vært avslått.

Skjåk

De siste fem årene (2003-2007) har det vært gitt dispensasjon til oppsetting av en mast ved Dyringshø. Masten gir signaler i forbindelse med regulering av Raudalsvatnet. Det har også vært gitt tillatelse til bygging av en utedo i tilknytning til en privat hytte og taklegging på Haukberghytta (Skjåk jeger- og fiskarlag). I tillegg er det gitt tillatelse til flytting av en hytte (ved Huguvardtjønn) og vedlikeholdsarbeid på flere hytter.

Oppsyns- og gjeterbuer

I kommuneplanen til Skjåk er det vært gitt retningslinjer for oppsyns- og gjeterbuer. Bygningen skal ha preg av å være en tilsynsbu der næringsinteresser i tilknytning til beite, tilsyn med

vannveger o.l. kommer klart frem. Standard utover dette skal unngås. Bygningen skal normalt ikke overstige 20 m² dersom det ikke kan dokumenteres at større bygg er nødvendig. Kommunen har en retningslinje for byggesaker som sier at bygninger som ligger over 1000 m.o.h. ikke skal utvides. Dette vil ofte gjelde oppsyns- og tilsynsbuer.

Bygninger på setrer

Gjennom kommuneplanen (2006-2016) for Skjåk er det også gitt retningslinjer for bygninger på setrer. En seter skal ikke ha mer enn et hus for opphold. Tillatelse til flere seterhus skal kun gis ved dokumentert behov. Ved nybygg kan eldre hus etter søknad bli stående, dersom det er knyttet sterk verneverdi til bygningen. Restaurering av/tilbygg til husvære på setra må skje slik at det bli mest mulig likt det opprinnelige.

Lom

De siste fem årene (2003-2007) har det vært gitt dispensasjon til oppsetting av en telemast nord for Bøverdalen. Masten står på fjellet, men ut mot Bøverdalen (og sikrer Bøverdalen mobildekning). Utover dette er det ikke gitt tillatelse til bygging innenfor utredningsområdet i denne perioden. Generelt har det vært ført en streng dispensasjonspraksis for bygging innenfor utredningsområdet.

3.3 Plansituasjonen

Luster kommune

Hele utredningsområdet i Luster er LNF-1 område i gjeldene kommuneplan. Arealdelen til kommuneplanen er sist godkjent i 1998, med unntak for Gaupne som ble godkjent i 1999. Videre foreligger det en Hytteplan vedtatt i kommunestyret 20.11.1996. Hytteplanen gir retningslinjer for hyttebygging, for behandling av dispensasjonssaker og for behandling av landbrukstiltak i utmark. I planen er det gitt retningslinjer for bygging i LNF-områdene i kommunen; *"Dette er område det der det berre er løyve til å oppføra bygg knytt til stadbunden næring. Oppføring av ny og vesentleg utviding av fritidsbygg er ikkje tillate"*.

I Osen hyttefelt ved Åsetvatnet er det godkjent en disposisjonsplan fra 1977. Planen ble fremmet som en reguleringsplan, men ble ikke godkjent av Fylkesmannen fordi planen formelt sett ikke tilfredsstilte kravene for en reguleringsplan i henhold til plan- og bygningsloven. Kommunen har etter dette gitt dispensasjoner for bygging av hytter i henhold til planen. Disposisjonsplanen angir ikke hver enkelt hyttetomt, bare to hytteområder med plass til totalt 35-40 hytter. På grunnlag av planen er det 5-10 ubebygde "hyttetomter" i dette planområdet. Lokalt er planen oppfattet som en reguleringsplan, der grunneierne har en rettighet til å få hyttene realisert. På Myrasete er det tre sel som har fått godkjenning til utbygginger i forbindelse med stølsdrift og turisme.

Luster kommune er nå i en prosess der kommuneplanens arealdel revideres. Den 14. februar 2008 ble kommuneplanens arealdel lagt ut til offentlig ettersyn. Både under verneplanprosessen og som del av prosessen knyttet til kommuneplanens arealdel er det kommet et innspill fra et grunneierlag med ønske om å få etablerte et nytt hytteområde på Osen, på østsiden av elva. I kommuneplanens arealdel er hele utredningsområdet båndlagt og det er henvist til at ønsket om et nytt hyttefelt ved Osen må behandles som en del av verneplanprosessen.

I forslag til ny arealdel i kommuneplanen er det lagt ut hytteområder i Vigdalen, i Mørkridsdalen/Skjolden og ved Myri i Vanndalen. Hytteområdene ligger utenfor utredningsområdet, men ett grenser inntil utredningsområdet i Mørkridsdalen/Skjolden.

Lom kommune

I arealdelen til gjeldende kommuneplan 2003-2013 i Lom er utredningsområdet definert som LNF – sone 1 område, med unntak av eksisterende og planlagt hytteområde ved Bøvertjønnin. I retningslinjene går det frem at det i LNF-1 områder er forbud mot spredt utbygging utenom stedbundet næring.

Bøvertjønnin

Statskog har planer om utvidelse i hyttefeltet på Bøvertjønnin med 8-10 hytter i dagens hyttefelt. I kommuneplanens arealdel (2003-2013) som gjelder i dag, er utvidelse av hytteområdet ved Bøvertjønnin tatt inn i kommunens arealplan som H1; framtidige fritidsbustader. I kommuneplanens arealdel fremgår det at det eksisterende hytteområdet ved Bøvertjønnin kan utvides med inntil 6 tomter. I det eksisterende hyttefeltet er det ingen ubebygde tomter.

Statskog har også planer om et nytt hyttefelt som ligger utenfor utredningsområdet. Den nærmeste er planer om hyttefelt ved Leirlia, ca 1 km fra utredningsgrensen. Det er satt av et område i kommuneplanens arealdel her for inntil 20 nye tomter.

I Lom kommunes beitebruksplan vedtatt i kommunestyret 30.08.2007 er det ikke pekt på behov for flere tilsynsbuer/beitebuer i forbindelse med tilsyn av dyr på utmarksbeite.

Skjåk kommune

Kommuneplanen for Skjåk er godkjent for perioden 2006-2016. Utredningsområdet for vern av Breheimen er båndlagt i gjeldende kommuneplan.

I Utmarksplanen for Skjåk kommune (1999) ble behovet for beitebuer (tilsynsbuer) kartlagt. Det var der pekt på to områder som det kunne være behov for beitebuer, nemlig i Tverrfjellet – Skjellain og Buanose – Styggehøe. Det er ikke søkt om bygging av beitebuer de siste fem årene. Skjåk kommune og Skjåk Almending har sett at behovet for beitebuer vil kunne variere en del over tid. De har derfor vurdert å bygge små mobile buer med brisk, bord og ovn for bruk under tilsyn med beitedyr. Tanken er at slike mobile buer skulle kunne flyttes inn og ut av beiteområdet etter behov.

3.4 Planer under utarbeidelse og innspill om nye bygninger/byggeaktivitet

Kommunale planer

I Luster kommune pågår det arbeid med revisjon av kommuneplanens arealdel. Utredningsområdet for vern av Breheimen er båndlagt inntil vernet er avklart. Dersom noe av arealet innenfor utredningsområdet i Luster ikke vernes etter Naturvernloven, er det forventet at arealet defineres som LNF området, slik det var definert før utredning av vern var aktuelt.

Private planer

Luster

Gnr 26, bnr 2 Torgarden på Hauge i Skjolden har søkt om og fått lov til å bygge en bu i Klebergbotnen. Bua er ikke bygget enda på grunn av uenighet i grunnspørsmålet.

Mørkrid sameige har sendt søknad til kommunen om etablering av et nytt hytteområde for 5 hytter ved Osen/sørenden av Åsetvatnet. Hyttene er tenkt bygd på østsiden av elva, der det i dag ikke finnes hytter kun enkelte naust. Eksisterende støl og hytteområde ligger på vestsiden av elva. Kommunen har vist til at dette må avklares gjennom prosessen knyttet til vern av Breheimen, og at saken må tas opp igjen dersom den vedtatte verneplanen for Breheimen åpner for hyttebygging her.

Lom

En privat plan om utbygging av gondolbane fra Nissegard til Lomseggen/Eggjapikjen i Lom kommune er under utarbeidelse. Denne planen er behandlet i konsekvensutredning for reiseliv (Aas & Tangeland 2008).

Skjåk

Det foreligger planer om utbygging av turistanlegg ved Vassvenda (ved Gamle Strynefjellsveg) med heiser og gondol på Raudeggbreen og tilgrensende breer. Konsekvensvurdering av ut-

byggingsplanene for Vassvenda/Raudeggbreen er behandlet i delutredningen for reiseliv (Aas & Tangeland 2008).

Private innspill om nye bygninger/byggeaktivitet i verneplanprosessen

Luster

DNT har ønske om å etablere en turisthytte ved Illvatnet, midtveis mellom Sota seter og Nørdstedalseter, for redusere dagsmarsjen mellom hyttene i området. Det er imidlertid sannsynlig at hytta kan plasseres utenfor utredningsområdet.

Fortun grunneierlag har kommet med innspill om at det i fremtiden kan bli behov for å sette opp flere seterhus og gjeterbuer og gjennomføre vedlikehold av bygninger.

Gjennom delutredningen for landbruk og tamrein er det kommet innspill med ønsker om å føre opp nye bygninger på tufter etter gamle hus på støler.

Hauge-gårdene har planer om å sette opp jakt- og hvilebuer i området ved Persli. På forespørsel til kommunen fremgår det at aktuelle lokaliseringer kan være fra Persli som ligger utenfor utredningsområdet mot Gurosete som ligger innenfor utredningsområdet.

Lom

Uppigard Sulheim fikk i 1988 tillatelse til å sette opp en liten bu ved Fjellgrove inne på Leikseterfjellet – ca 2 km innenfor setra som hører til gården. Tillatelsen ble forlenget i 1990 men bua ble ikke oppført. Sulheim har fremmet ny søknad og kommunen har gitt ny byggetillatelse (i vedtak av 16.04.07).

Eierne av Høydalssetra har opplyst at det kan være aktuelt å erstatte nåværende hovedbygning, med et nytt og mer moderne bygg. I tillegg kan det være aktuelt å bygge et par nye utleiehytter. Det foreligger ikke konkrete planer for dette.

Lom tamreinlag ønsker at det i fremtiden skal være mulig å bygge opp ei gjeterhytte i Leir- Bøverdalen statsallmenning. Det er ikke foretatt noen vurdering av nærmere lokalisering.

Skjåk

Setereierne på Mysubytta har gitt beskjed om at de ønsker mulighet for vedlikehold og påbygg av bygningsmassen. I tillegg kan det bli aktuelt med nybygg (melkerom/aggregathus) for sommerhus.

Skjåk allmenning har opplyst at de kan ha et ønske om å "flytte" Saubua 2 km lenger ned i Lundadalen til området der hengebrua går over elva. Årsaken til ønsket om flytting av bua er hensynet til villrein. Saubua er i dårlig forfatning og brukes ikke i dag, den vil derfor fjernes. Slik vi forstår situasjonen har de bruksberettigete ikke ønske om at bua flyttes, men at den restaureres.

Kart i vedlegg 3 viser lokalisering av de ulike planene og innspillene. Vedlegg 4 viser tabell over planer og innspill til byggetiltak og vurderinger om sannsynlighet for realisering som del av 0-alternativet i denne konsekvensutredningen.

3.5 Verdivurdering

Verdivurderingen under følger kriteriene satt opp i metodekapitlet (tabell 4). Verdien knyttet til bruken av hver enkelt private hytte/seter og bu er vektet likt. Figur 4 viser kart med avgrensningen av delområdene for hytter og andre bygninger.

Tabell 11. Tabellen viser dagens verdi av de ulike delområdene for hytter og andre bygninger, i delområde 5 og 7 inngår to setrer med aktiv seterdrift. Det er ikke mulig å skille mellom buer og naust og naust er derfor inkludert i materialet. Data er hentet fra temakart for bygninger, stier og veger (FM i Sogn og Fjordane).

Del områdenr	Delområdenavn	Antall hytter/ seter/buer/naust	Dagens verdi
1	Mørkridsdalen	33	Svært stor
2	Osen/Åsetvatnet/ Ofsarvatnet	47	Svært stor
3	Vigdalen	10	Middels
4	Bøvertjønnin/ Bøvertunsvatnet	22	Stor
5	Høydalen	16	Stor
6	Lundadalen	12	Middels
7	Mysubytta/Syrtbyttaldalen	23	Stor
8	Glittervatnet	7	Middels
9	Langvatn/ Vassvendtjønnin/ Heilstugguvatnet	7	Middels
10	Alle andre områder for fritidsbebyggelse i utredningsområdet	< 5 i hvert område	Ubetydelig

Når en skal vurdere de ulike utredningsalternativene opp mot hverandre er det viktig å sette en samlet verdi for hele området. De mange DNT-hyttene og allmeningshytter/buer som er åpne for allmennheten som genererer mye bruk av området både av nasjonale, regionale og lokale brukere. På bakgrunn av dette settes områdets samlede verdi for hytter/hyttebruk til **middels**.

Verdien av fritidsbebyggelse er også avhengig av tiltak og aktiviteter som påvirker bruken av hyttene/setrene/buene og naustene. I tabell 12 er verdien av slike tiltak og aktiviteter angitt for fritidsbebyggelsen i utredningsområdet, og hvordan de vil bli behandlet etter verneforskriftene.

Tabell 12. Verdien av aktiviteter som er regulert gjennom verneforskriftene og som påvirker fritidsbruken av hytter og setrer i utredningsområdet*. LVO= landskapsvernområde, NP= nasjonalpark og NR= naturreservat.

Aktivitet	Verdi	Er aktivitet mulig etter forskriften?		
		LVO	NP	NR
Mulighet for å sette opp nye bygninger/anlegg	Middels verdi for fritidsbruk	Nei, kun dersom nødvendig som del av jordbruk eller reindrift	Nei, kun dersom nødvendig for reindrift	Nei
Vedlikehold av bygninger (som ikke fører til bruksendring i NP og dersom bygningen var i bruk på fredningstidspunktet i NR)	Svært stor verdi	Ja, tillatt	Ja, tillatt dersom ikke bruksendring	Ja, tillatt dersom i bruk på fredningstidspunkt
Bruksendring	Middels verdi	Ja	Ja, tillatt etter søknad	Nei
Ombygging og (mindre) utvidelser av bygninger	Stor verdi	Ja, etter søknad	Ja, for mindre utvidelser	Nei

			etter søknad	
Oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade	Svært stor verdi	Ja, etter søknad	Ja, etter søknad	Nei
Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk	Middels verdi	Ja, etter søknad	Ja, etter søknad	Nei
Mulighet for plukkhogst av ved til hytter og støler	Middels verdi	Ja	Se punkt under	Nei
Mulighet for plukkhogst av ved til støler i samsvar med forvaltningsplan.	Middels verdi	Se punkt over	Ja	Nei
Rydding av (eksisterende) stølsvoller (i samsvar med forvaltningsplan)	Svært stor verdi	Ja, tillatt på eksisterende stølsvoller	Ja, etter søknad i samsvar med forvaltningsplan	Nei
Mulighet for bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter, setrer og buer, samt for utkjøring av båt	Middels verdi - se også KU motorferdsele*	Ja, etter søknad	Ja, etter søknad	Nei
Mulighet for bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter og lignende	Middels verdi - se også KU motorferdsele*	Ja, etter søknad	Ja, etter søknad	Nei
Motorferdsele på eksisterende bilveg inn til hyttefelt ved Bøvertjønnin.	Ingen-middels verdi	Ja, tillatt	Nei	Nei
** Mulighet for å sette opp bygninger på gamle hustuffer (har vært praktisert i Luster)	Middels verdi	Nei, bare dersom nødvendig for jordbruksformål	Nei	Nei
** Mulighet for å rydde skog/kratt for å holde det åpent rundt hytter og buer.	Svært stor verdi	Nei (kun stølsvoller og plukkhogst av ved til hytter/støler)	Nei (kun stølsvoller og plukkhogst av ved til hytter etter søknad)	Nei
* Konsekvenser for landbruk/tamrein og motorferdsele vurderes i egne utredninger (Eilertsen & Høberg 2008 og Alvereng 2008)				
** Aktiviteter som bør vurderes hvorvidt skal være mulig å kunne tillate/forslag til avbøtende tiltak.				

4 Virkning og konsekvens

4.1 0-alternativet

4.1.1 Hytter og andre bygninger

Planstatus

Plansituasjonen er beskrevet i kapittel 4.3 og 4.4.

Virkning

Tabell 11 angir vår vurdering av sannsynlighet for at de ulike planene og innspillene knyttet til byggeaktivitet vil bli gjennomført i et tidsperspektiv på 3 år. De største byggetiltakene ligger i allerede godkjente planer (hyttefeltet ved Bøvertjønnin og ved Osen). Virkningen av disse utbyggingene vil være **middels positiv i delområde 4**, fordi den totale bruken av hyttene forventes å ha en merkbar økning i forhold til dagens nivå. Virkningen i **delområde 2 forventes å være liten positiv** fordi den totale bruken av hyttene/setrene i området forventes å øke litt i forhold til dagens nivå.

For de andre tiltakene vurderes virkningen til å være **ubetydelig – liten** fordi det ikke er snakk om mange bygninger i samme område.

En eventuell ny DNT-hytte ved Illvatnet er ikke vurdert i tabell 13, fordi det er sannsynlig at hytta vil kunne plasseres utenfor utredningsområdet. Plasseringen vil imidlertid avhenge av snø- og vindforhold samt tilgang på vann. DNT har ikke foretatt befaring for en nærmere lokalisering av byggetiltaket (pers.med. Jan Erik Reiten DNT-Oslo og Omegn).

Tabell 13. Tabellen angir planlagte og det vi vurderer som sannsynlig hyttebygging i utredningsområdet. I tillegg finnes det planer om oppføring av enkelte bygninger, disse vil ikke få konsekvenser for verddivurderingen knyttet til hvert delområde og er derfor ikke tatt med i tabellen.

Del område-nr	Delområdenavn	Antall hytter/seter/buer/naust	Dagens verdi	Planlagte og sannsynlig realiserte hytter	Antall hytter/setrer/buer og naust 0-alternativet	Verdi for 0-alternativet
1	Mørkridsdalen	33	Svært stor		33	Svært stor
2	Osen/Åsetvatnet/Ofsarvatnet	47	Svært stor	5-10	52-57	Svært stor
3	Vigdalen	10	Middels		10	Middels
4	Bøvertjønnin/Bøvertunsvatnet	22	Stor	6	28	Stor
5	Høydalen	16	Stor		16	Stor
6	Lundadalen	12	Middels		12	Middels
7	Mysubytta/Syrbyttaldalen	23	Stor		23	Stor
8	Glittervatnet	7	Middels		7	Middels
9	Langvatn/Vassvendtjønnin/Heilstugguvatnet	7	Middels		7	Middels
10	Alle andre delområder	< 5 i hvert område	Ubetydelig		< 5 i hvert område	Ubetydelig

Dagens verdi for hytter i utredningsområdet er satt til middels. Antallet planlagt og sannsynlig realiserte hytter endrer ikke på verdivurderingen samlet sett for 0-alternativet, dvs **middels verdi**.

De fleste av bygningene i utredningsområdet er små. Det vurderes som sannsynlig at hytter og setrer vil kunne få tillatelse til utvidelse. For hyttene innenfor reguleringsplanen ved Bøvertjønning er det bestemmelse om total bygningsareal på 80m² per hyttetomt. Hvorvidt maksimalt tillatt bygningsarealet på hver enkelt tom er realisert er vi ikke kjent med. Virkningen av slike tiltak vurderes som **liten positiv**.

Muligheten for oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade vurderes til å ha **svært stor verdi**. Det antas at slik dispensasjon vil bli gitt av kommunene.

Luster kommune har hatt en liberal holdning til bygging av hus på gamle tufter. Omfanget av slik bygging har imidlertid ikke vært stort, og virkningen av tiltaket forventes å være **ubetydelig i forhold til hyttebruken i delområdene 1 og 2**, mens der bruken av bygninger ellers er relativt begrenset forventes tiltaket å kunne ha en **ubetydelig- liten positiv virkning**.

Annen aktivitet knyttet direkte til bruken av hytter, setrer og buer forventes ikke å bli endret de neste 3 årene.

I metoden fremgår det at tidsperspektivet for vurderingen av 0-alternativet skal være inntil et eventuelt vern er vedtatt. Dersom tidsperspektivet hadde vært lengre, ville sannsynligheten for mer dramatisk endret arealbruk også vært større, slik som større utbygginger av hytteområder, turistanlegg, infrastruktur og lignende. Slike inngrep ville ha forringet området i forhold til tradisjonelt friluftsliv og dermed også fått negativ virkning for hyttebruken. Da utbyggingsplanene for området er såpass beskjedent, er dette et moment som ikke kommer godt frem i vurderingen av 0-alternativet.

Et annet moment som får innvirkning på de som eier hytter, setrer og buer i området er muligheten for å få støtte over forvaltningsbudsjett for verneområdene til restaureringsarbeider (gjelder spesielt verneverdige/verdifulle bygninger). Dersom området ikke får bli vernet etter naturvernloven, vil også muligheten for å få denne typen tilskudd ikke bli aktuelt.

4.1.2 Landbruk og tamrein

Utredning om konsekvenser for landbruk og tamrein (Eilertsen & Høberg 2008) behandler også temaer som er relevante i forhold til verdien og bruken av hytter og andre bygninger. Under følger utdrag av status og planer beskrevet i rapporten rapporten:

Statusbeskrivelse

"Jordbruk i utredningsområdet

Jordbruket i de tre berørte kommunene er av stor betydning for bosetting. Kommunene ligger over snittet for sine fylker og for landet i landbruksproduksjon. Det er husdyrhold som er hovedproduksjonen i tillegg til kornproduksjon i Lom og Skjåk og frukt- og bærproduksjon i Luster. For mer detaljer om landbruksdrifta i kommunen henvises til Skjerdal. (2006). Selv om ingen gårder ligger innenfor utredningsområdet har flere bruk beiteområder og noen få har seterdrift innenfor utredningsområdet. Utredningsområdet er av svært stor verdi for husdyrproduksjonen i kommunene. Skjåk og Lom er blant landets mest nedbørfattige områder og har derfor lange tradisjoner med kunstig vanning, noe som er dokumentert skriftlig fra 1400-tallet, men har trolig også foregått før dette. Vanningsanleggene transporterer vann fra fjellet ned til dyrka mark på gårdene nede i dalen og til setrene. På grunn av det nedbørfattige klimaet og høy temperatur er tørke på landbrukarealene ei stor utfordring. Vannveiene er delvis vedlikeholdt og bygget ut gjennom flere hundre år og mange er fortsatt i bruk. Vannveiene er avmerket på kart. Vann-

veiene vurderes å ha svært stor verdi for jordbruksproduksjonen på mange av gårdene i kommunene. Grensen for utredningsområdet ligger hovedsakelig over skoggrensen, bortsett fra ved Sota-Mysubytta og i Mørkriddalen, samt noen øvrige mindre skogarealer. Skogressursene i utredningsområdet Skjåk og Lom karakteriseres som marginal. Skogbruksinteressene innen utredningsområdet er todelt - ved til eksisterende bygninger i området (hytter) og uttak av tømmer i skogbruksdrift. Verdien av ved til de eksisterende bygningene vurderes å ha liten verdi i skogbrukssammenheng, men verdien av å kunne ta ut ved til bygningene i området har stor verdi for bruken av bygningene i utredningsområdet. Skogreising og treslagsskifte vurderes ikke som økonomisk lønnsomt i dag, og dermed vil heller ikke 0-alternativet gi ytterligere skogreising i området. Det er noe bjørkeskog innenfor utredningsområdet i Høydalen i Lom. Denne skogen benyttes til uttak av ved til setrene i området. Denne skogen er ikke produktiv og har liten verdi.”

Tamreindrift i utredningsområdet

Tamreindriften i utredningsområdet organiseres av Lom tamreinlag. Lom tamreinlag ble stiftet i 1926 og er organisert som et andelslag. Det er 1.068 andeler fordelt på ca 220 andelseiere der Lom kommune er største eier med 60 andeler. I følge den kommunale beitebruksplanen (Lom kommunestyre, 2007) gir tamreindriften god utnyttelse av beiteressursene, arbeidsplasser og inntekt til andelseierne. Det er beiteavtale med forskjellige rettighetshavere både i Lom, Vågå og Vang. Lom fjellstyre er den absolutt største og det blir til sammen betalt ca kr 340.000,- i beiteleie per år. Lom tamreinlag benytter høg fjellsområdene i Jotunheimen og Breheimen i Lom kommune til beite. Tamreinlaget disponerer et areal på 1.265 km². Av dette er 1.145 km² statsallmenning, mens 120 km² er privateid. Beiteområdene blir leid av Lom Fjellstyre og private grunneiere og i følge kontrakten kan de ha inntil 3.000 dyr på beite (Skjerdal, 2006). Tamreinlaget har en vinterflokk på ca 2.400 dyr. I følge opplysninger fra Lom tamreinlag blir arealene innenfor utredningsområdet kun benyttet til vinterbeite fra slutten av desember til begynnelsen av april (Skjerdal, 2006). Resten av året beiter tamreinen i områdene øst og sør-øst for utredningsområdet (...). Tamreinlaget har ingen konkrete planer om å endre dagens beitemønster. Tamreinlaget bruker faste ruter for å drive reinflokken inn og ut av utredningsområdet. Snøskuter blir benyttet daglig for å holde tilsyn med flokken når den er på vinterbeite. Det praktiseres ikke barmarkskjøring med motoriserte kjøretøy innenfor utredningsområdet. I følge tamreinlaget blir vinterbeitene som ligger innenfor utredningsområdet kun benyttet når det er snø i området. På vårparten blir reinen flyttet ut av utredningsområdet og sør-østover (Skjerdal, 2006). Lom tamreinlag har ingen tekniske installasjoner innenfor utgreiingsområdet.”

Planer

”Det er forhold internasjonalt som tyder på at prisene på mat på verdensmarkedet vil fortsette å stige og at priser på innsatsfaktorer som kraftfôr og kunstgjødsel vil stige. Man har per i dag ikke oversikt over hva dette kan føre til når det gjelder utnyttelse av utmarksressurser – som for eksempel setring på nedlagte setre eller økt bruk av utmarksressurser osv.

Luster

Det er følgende planer for ny landbruksvirksomhet innenfor utredningsområdet i Luster:

- Ønske om oppføring av flere seterhus, gjeterbuer og vedlikehold av bygninger i Fortundalen.
- To samdrifter for sau i Jostedalen vil ha beiteområder innenfor utredningsområdet.
- Bygging av bu i Kleberbotnen
- Jakt- og kvilebu ved Persli
- Etablering av buer på gamle bru-lokaliteter og evt. nye lokaliteter
- Etablere gjerder på gamle gjerde-lokaliteter
- Føre opp nye hus på støler og nye gjeterbuer
- Føre opp bygninger på tufter etter gamle hus på støler
- Nybygg på støler
- Vedlikehold av gjerder

Skjåk

Det er følgende planer for ny landbruksvirksomhet innenfor utredningsområdet i Skjåk:

- I utmarksplanen til Skjåk kommune er det pekt på at det kan være et udekket behov for fellesbu (tilsynsbu) i området Tverrfjellet-Skjellain.

- *Setereierne på Mysubutta har signalisert at de ønsker mulighet for vedlikehold og påbygg av bygningsmassen. I tillegg er det ønske om nytt bygg til melkerom/aggregathus.*
- *Beitebruksplan er under utarbeiding*

Lom

Beitebruksplan for Lom kommune er utarbeidet og vedtatt 30.08.07. I Beitebruksplan for Lom er det utarbeida et kart som bla. viser talet på dyr som nytter utmarksbeite, råk/dyretråkk, tilsynsbuer, sperregjerde, saltsteinar og andre tekniske installasjonar. Det er følgende planer for ny landbruksvirksomhet innenfor utredningsområdet i Lom:

- *Planer om gjenoptakelse av setring i Høydalen (Kristine Sørli, pers.med.)*
- *Oppføring av tilsynsbu ved Fjellgrov*
- *Oppføring av nytt seterhus og et par hytter på Høydalssetra.*
- *Lom tamreinlag har ønske om å føre opp ei gjeterhytte i området Leir-bøverdalen statsallmenning.*
- *Beitebruksplan for Lom kommune er utarbeidet og vedtatt 30.08.07”*

Virkning av 0-alternativet for bruken av hytter, setrer og buer

De foreliggende planene gjelder i stor grad byggevirkosomhet og dette er vurdert under hytter og andre bygninger (kap 5.1.1). Andre planer som er aktuelle er etablering av to samdrifter for sau i Jostedalen og gjenopptakelse av seterdrift på Høydalssetra. Ellers er det snakk om etablering av gjerder og buer.

Mer beiting i områder med etablerte setrer eller hytte blir vurdert som positivt for bruken av bygningene fordi dette vil bidra til å holde kulturlandskapet i hevd. Gjerder knyttet til beitebruk vil ikke påvirke hyttebruken i nevneverdig grad, såfremt de hindrer atkomst til viktige nærturområder.

Samlet sett antas det at planer knyttet til landbruk og tamreindrift vil gi **ingen/ubetydelig virkning** for hyttebruken.

4.1.3 Kraftressurser

Statusbeskrivelse og planer er hentet fra konsekvensutredning om kraftressurser (Melby 2008).

Statusbeskrivelse

Det er svært få tekniske kraftproduksjonsanlegg innenfor utredningsområdet i dag. Ved Smådalane, øverst i Vigdalen, sør for Spørteggbreen i Luster kommune er det 3 bekkeinntak, etablert som ledd i Jostedalsutbyggingen (Statkraft) i 1989. I Sprongedalen og i Gravidalen, begge østlige sidedaler til Jostedalen, er det også et inntak fra samme utbygging. Totalt 4 inntak ligger innenfor utredningsområdet (Edvard Leirdal, pers. medd.). I tillegg til det fysiske anlegget, er vannføringen nedstrøms inntakene sterkt påvirket.

Norsk Hydro sitt anlegg i Fortundalen berører utredningsområdet i begrenset grad. Ved Bukabotnen i Lom kommune er det et tunnellinislag og en massetipp fra reguleringen av Storvatnet og Øvre Grønevatnet. NVE har også en anleggsveg fra Høydalen (fylkesvegen) og inn til dette tunnellinislaget. Anleggsvegen har ingen funksjon under drifta av anlegget. Ellers er grensa for utredningsområdet trukket ovenfor inntak og inntaksmagasin til Fortun Kraftverk.

I utløpet av Heillstuguvatnet (1003) i Skjåk kommune, er det etablert en påledam. Måråi nedstrøms dammen ble tidligere utnyttet til kraftproduksjon for Grotli Turisthotell. Dette anlegget brukes ikke i dag. Vannstanden i Heillstuguvatnet er konstant, og vannføringen i Måråi ikke lenger regulert, selv om en anlagt terskel fremdeles stenger utløpet (Bjørn Dalen, pers. medd.).

Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) er regulant og har konsesjon på regulering av Bredaldsmagasinet, Raudaldsmagasinet og Bredalsoverføringen.

Øvre Otta DA eier Framruste kraftverk, Raudberget pumpestasjon og 132 kV overføringslinje fra Framruste til Øyberget. Anleggene ligger såvidt utenfor utredningsområdet. Eidsiva Vannkraft AS forestår drift og vedlikehold av installasjonene som tilhører Øvre Otta DA og utfører drifts- og tilsynsoppgaver for GLB, etter avtale.

Sør for Rauddalsmagasinet i Skjåk kommune, har Glommen og Laagens Brukseierforening nylig (2006) satt opp en mast/målestasjon som ligger innenfor utredningsområdet. Stasjonen blir i en innledende fase benyttet til skredvarsling, og vil etter hvert også bli benyttet til flomvarsling og optimalisering av kraftproduksjonen.

Statnett sin 300 kV linje mellom Fortun i Luster kommune og Fardal i Sogndal kommune, skjærer gjennom en sørlig del utredningsområdet, sør for Ofsarvatnet (1003).

AS Eidefoss sin 20 kV linje i Lom kommune gjennom Bøverdalen og opp til Sognefjellshytta, ligger innenfor grensa til utredningsområdet over et parti sør for Høyrokampen.

Konkrete planer

"Med "konkrete planer" menes planer som er gitt en skriftlig framstilling og offentliggjort. Planer som tidligere er behandlet i prosjektet Samlet plan for vassdrag på 1980-tallet kan være lite aktuelle i dag, men defineres likevel som "konkrete". Enkeltprosjekt fra NVE sin oversikt over ressurspotensialet for småkraftutbygging er imidlertid ikke ført under kategorien "konkrete planer".

Kraftverk >10 MW

Deler av øvre Otta inngår i Samla plan. Det er der angitt en mulig utvidelse av reguleringshøyden på magasin Rauddalsvatnet i Skjåk kommune. Rauddalsvatnet er utenfor utredningsområdet, men en eventuell heving av vannstanden (Samlet plan rapport for Øvre Otta, 1984), vil gi en HRV som blir liggende innenfor utredningsområdet (...). Norsk Hydro har søkt om ytterligere regulering av Gravdalsvatnet vest for Nørdstedalsseter (Fortunutbygginga). Inngrepene blir liggende utenfor utredningsområdet. Norsk Hydro har også annonsert planer om økt utnyttelse av reguleringsanleggene i Fortundalen, blant annet etablering av nye bekkeinntak for overføring av vann fra Harbardsbreen/Fortundalsbreen og over til Illvatnet. Tidligere presenterte planer (Norconsult 2001) antyder 4 nye inntak som alle blir liggende innenfor utredningsområdet (...). I tillegg vurderes også heving av magasin Illvatnet. Avhengig av hvor stor heving av HRV for magasinet det søkes om, vil også dette inngrepet kunne berøre utredningsområdet. Som et ytterligere ledd i opprustingsplanene skisseres et nytt takrenneprosjekt som tar inn nye felt vest for Fortunsdalen med overføring til og utnyttelse i Fivlemyrane Kraftstasjon. Samtlige 9 inntak blir liggende innenfor utredningsområdet (...) (Norsk Hydro, notat 29.01.2008). Statkraft sine planer for Vigdøla kraftverk utnytter fallet fra ca 600 meter over havet og ned til sjøen. Kraftstasjonen er planlagt i fjellet like ved Jostedal kraftstasjon med felles adkomsttunnel, utløpstunnel og ledningsnett. Det søkes om 16 MW installert effekt (Anders Korvald, pers. medd.). Inntaket er planlagt utenfor utredningsområdet. Statkraft har ingen øvrige planer nær, eller i berøring med utredningsområdet (Norman Kjærvik, pers. medd.). Det er ikke registrert andre konkrete planer om kraftutbygging med installert effekt >10 MW som berører utredningsområdet.

Småkraftverk 1-10 MW installert effekt

Det foreligger konkrete planer om småkraftverk i Nordre Juva i Skjåk kommune hvor inntaket ligger såvidt innenfor utredningsområdet (Figur 5.5) (Teigum 2007). Ellers er det ikke registrert konkrete planer som er kjent av de berørte kommunene (Bjørn Dalen, pers. medd., Sander Sælthun, pers. medd., Christian Hillmann, pers. medd.)."

Vurdering av 0-alternativet for bruken av hytter, setrer og buer.

Ingen av planene vil berøre områder med hytter, setrer eller buer direkte og virkning av 0-alternativet vurderes derfor som **ingen/ubetydelig** for dette temaet.

4.1.4 Samferdsel

Beskrivelse av status og planer er hentet fra rapporten Konsekvensutgreiing Verneplan Breheimen-Mørkridsdalen, Samferdsle (Gjære 2008).

Statusbeskrivelse

"Det er samla oversikt over alle vegar og telekommunikasjonsutstyr inn mot og innanfor utgreiingsområdet. Det er fleire vegar som går inn til området. Det er fire vegar som fortset innover i utgreiingsområdet. Det er gamle Strynefjellsveg, veg til Mysubytta, veg til Høydalssæter og vidare til Bukkabotnen, og veg til hyttefeltet ved Bøvertjønnin. Bilvegane inn mot og i området blir brukt av grunneigarar i forbindelse med utnytting av områdene til dyrking, for beitedyr og utnytting av utmarka. I tillegg blir vegane mykje brukt av turistar som vil inn i fjellområdet.

I Skjåk kommune går delar av gamle Strynefjellsveg gjennom området i nord, mellom Grotli og Tystigen. Vegen har grusdekke og stabbesteiner. I vinterhalvåret er vegen stengt. Vegen "moldes" om våren for at snøsmeltinga skal skje fortare. Dette gjeres ved at brunjord blir kjørt ut på vegen med snøscooter. Strynefjellsvegen er frå 1894 og er ein av fire offisielle nasjonale turistvegar i landet. Nasjonale turistvegar skal vere strekningar der det gode samspelet mellom vegen og det unike landskapet fører til at køyreturen blir variert og rik på opplevingar. (...) Vegen er foreslått verna i nasjonal verneplan for vegar, bruer og vegrelaterte kulturminne av juli 2002. Målsetjinga med denne verneplanen har vore å få fram kunnskap om og sikre for framtida eit utval av vegminne og vegmiljø som er representative for norsk veghistorie frå omkring 1537 og frem til i dag. Målet er at alle vegminne skal få juridisk vern. For kvart vegminne må det lagast ein forvaltningsplan som legg retningslinjer for dei tiltak som eventuelt skal gjennomførast, og for vedlikehald av vegen, brua eller det vegrelaterte kulturminnet. Et slik vern inneber at bruken av gamle Strynefjellsveg er vurdert til stor verdi. Vegen er og ein nasjonal turistveg.

Frå Sota sæter og inn til Mysubytta i Skjåk er det ein 7 km grusveg. Det er vegavgift for å køyre på vegen. På årsbasis er trafikken på denne vegen ca. 500 betalande kjøreyt. I tillegg kommer dei med bruksrett som er fritatt for avgift. Fram til Sota er vegen open for alminneleg ferdsel og er avgiftsfri. Mysubytta er eit populært utgangspunkt for turar i fjellheimen. Bruken av vegen er vurdert til stor verdi. Vegen er viktig for drifta av Mysubytta i forbindelse med næring.

I Lom er det 6 km grusveg med vegavgift på nordsida av Høydalvatnet frå Vassenden og inn til Høydalssæter. Vidare derifrå går det ein kjerreveg 5 km inn til Bukkabotnen. Vegen var brukt som anleggsveg i samband med kraftutbygginga. Den er no delvis attgrodd, og det er ikkje mogeleg å køyre på denne med vanleg personbil. Vegen inn til Høydalssæter blir brukt for å kome til setrene og til område for dyrking. Bruken av vegen fram til Høydalssæter er vurdert til stor verdi. Vegen er viktig for landsbruksnæringa. Anleggsvegen inn til Bukkabotnen er vurdert til liten verdi. Det er ikkje mogeleg å køyre på vegen med vanleg personbil. Kraftverka har transportmiddel som kjem fram på vegen om det er nødvendig.

Frå rv. 55 og til hyttefeltet ved Bøvertjønnin er det ein kort grusveg som vil ligge i utgreiingsområdet. Her går grensa for utgreiingsområde helt ned til vatnet. Hyttefeltet omfattar ca. 20 hytter. Bruken av vegen er vurdert til middels verdi. Det vil vere mogleg å bruke hyttene sjølv utan bilveg. På strekninga mellom Krossbu og vestsida av Bøvertunvatnet vil grensa for utgreiingsområde gå like inntil rv.55, men vegen med grøfter vil ligge utanfor området som er foreslått verna."

Planer

"Luster kommune har i mange år arbeidd for ny veg over Handspiki til Sjøk for bruk om sommaren. Dette er eit av delmåla i næringsutviklingsdelen i kommuneplanen for Luster (2006-2017). I dag er det ingen godkjent plan for dette. I Skjåk kommune har det ikkje vore ynskje om realisering av denne vegen. I Luster kommune er det tverrpolitisk semje om at opprettinga av dette nye verneområdet ikkje skal vera til hinder for framtidig realisering av vegen over Handspiki.

Vegen vil gå igjennom eit området som er definert som INON1-område sone1. Det vil seie gjennom eit område som ligg mellom tre og fem kilometer frå tyngre tekniske inngrep. Inngrepsfrie naturområde blir oppfatta som ein nasjonal naturarv som har ein verdi i seg sjølv, uavhengig av kva som er i området. Bortfall av slike områder vil ofte få negative konsekvensar, da ofte i forhold til friluftsliv og reiseliv. Det har sia midten av 1990-tallet vore nasjonal politikk at ein ved planlegging skal ta omsyn slik at dei urørte/ inngrepsfrie naturområda i størst mogeleg grad blir bevart for framtida.

Det er ynskje om veg over Handspiki. Ut i frå omsynet til villreinen og at vegen vil føre til bortfall av område som i dag er INON-område som ligg meir enn 5 km frå tyngre tekniske inngrep så vil det vera lite sannsyneleg at det blir bygd veg over Handspiki. Veg over Handspike er tatt med for å kartlegge kva verknad utgreiingsalternativa kan ha for ein framtidig realisering av ein ny veg.(...)

Situasjonen for vegar og telekommunikasjonsutstyr vil bli uendra i alternativ 0 samanlikna med dagens situasjon. ”

Virkning av 0-alternativet for bruken av hytter, setrer og buer

Det konkluderes med at det er lite sannsynlig at vegen over Hanspiki vil realiseres selv om området ikke vernes etter naturvernloven (0-alternativet). Dersom vegen mot formodning skulle realiseres vil dette trolig gi en stor - middels negativ virkning for bruken av hytter og setrer på Mysubytta. Området har stor verdi. Konsekvensen dersom Hanspikvegen skulle realiseres er vurdert som **middels-stor negativ konsekvens** for delområdet Mysubytta/Syrftbyttaldalen.

Bruken av de øvrige vegene i området er ikke forventet endret og virkningen for bruken av hytter, setrer og buer er derfor **ingen/ubetydelig**.

4.1.5 Reiseliv

Statusbeskrivelse og planer er hentet fra konsekvensutredning for friluftsliv (Aas & Tangeland 2008).

Statusbeskrivelse

”Vi kan identifisere fire hovedtyper turisme i og rundt Breheimen – Mørkridsdalen, som vi omtaler nærmere. Disse benevnes Veibasert rundreiseturisme, Overnattingsvirksomhet, Gårds- og seterturisme og Aktivitetsturisme. Disse formene for reiseliv har ulike forutsetninger, tradisjoner og markeder, selv om de også overlapper i varierende grad. Det er også påregnelig at virkningen av vern vil være ulik for de forskjellige delene av reiselivet.

Veibasert rundreiseturisme

Rundreiseturisme, enten egenorganisert med privatbil, eller pakket som bussturer og/eller cruise, er fortsatt en svært viktig del av sommerturismen i Norge, og står særlig for en ganske stor del av utenlandske besøk i Norge. Naturen i vid forstand, og fjell og fjorder mer spesifikt er den sentrale attraksjonen for denne turismen.

Utredningsområdet ligger mellom to av Norges viktigste turistveier på sommerhalvåret; Strynefjellsveien (Rv 15) og Sognefjellsvegen (Rv 55). De er sentrale i forbindelse med å binde sammen reiselivssystemene på Østlandet med Nordvestlandet. Strynefjellsveien tar veifarende med privatbil og turistbuss over fjellet fra Otta og ned til Stryn og Geiranger. Fra Geiranger kan man dra videre mot Trollstigen. I 2003 fikk den gamle Strynefjellsvegen (Rv 258) mellom Grotli i Oppland og Videseter i Sogn og Fjordane status som nasjonal turistveg.

Trafikkdataene tyder på at det har vært en jevn vekst innen for rundreiseturisme de siste årene og det kan forventes at denne veksten vil fortsette de kommende årene. Trafikktellingene viser at det er de tre sommermånedene juni, juli og august som har den største trafikken.

Veiene både nord og sør for Breheimen inngår i store reiselivssystemer som omfatter meste- parten av Sør-Norge. Kommersielle gevinster av disse attraksjonene gir avkastning både i Oslo, Bergen og på Lillehammer i tillegg til det som omsettes på Lom og på Krossbu for ek- sempel, og hos aktører så ulike som Color Line og Skjolden rafting.

Overnattingsturisme

Det er et relativt stort antall bedrifter og virksomheter som tilbyr overnatting i randsonen til ut- redningsområdet, enkelte ligger også inne i selve utredningsområdet (Grut et al 2007). De største overnattingsbedriftene er lokalisert i Lom og langs Rv 15 og Rv 55. I all hovedsak ligger disse utenfor det foreslåtte verneområdet.

Vågå, Lom og Skjåk (...) hadde samlet 311866 registrerte gjestedøgn i 2007. (...) Totalt var det 163820 overnattinger på campingplasser og hytter i 2007 i de tre kommunene. I perioden 2003 – 2007 økt antallet overnattingsdøgn med 31.1 %. 63.3 % av overnattingene på cam- pingplasser eller hytter ble foretatt av nordmenn.

Gårds- og seterturisme

Vestlandsforskning (Grut et al 2007) identifiserte gårdsturisme som en viktig del av reiselivs- systemet i området, men nisjen er preget av relativt få veletablerte bedrifter og mange planer og ideer. Det er en noe ubestemt form for turisme og varierer mye. Eksempler på produkttyper som kan bli innlemmet i gårdsturisme er overnatting, beverning, guiding, og utleie av jakt og fiskerettigheter. Det er en tilleggsnæring for de fleste som driver med det. Overnattingsstatis- tikken for hytteutleie tyder på at nisjen er økende. Det er noen aktører som driver med utleie av hytter og andre overnattingsformer innenfor utredningsområdet for vern. I Luster ser en også tilløp til en økt satsning på seterturisme knyttet til enkelte setre i Mørkridsdalen.

Aktivitetsturisme

Aktivitetsbedriftene kan deles inn i to grupper; aktive brukere av utredningsområdet og indirek- te brukere. Aktive brukere er aktører som helt eller delvis har sin næringsvirksomhet knyttet til det foreslåtte verneområdet. Indirekte brukere er aktører som ikke direkte benytter seg av det foreslåtte verneområdet per dags dato, men som indirekte kan bli påvirket av et eventuelt vern. En slik inndeling sikrer at konsekvensene av et vern for reiselivsnæringen som helhet i størst mulig grad blir konsekvensvurdert.

Aktive brukere

Kartleggingen av reiselivsnæringen foretatt av Vestlandsforskning tyder på at det er relativt lite næringsvirksomhet inne i det foreslåtte verneområdet. Det foregår noe jakt og fisketurisme inne i utredningsområdet. En aktør som driver med jakt og fisketurisme er Breheimen Safaries. Selskapet driver i stor grad på Skjåk Allmennings områder. Produktene selskapet selger er knyttet til reins- og hjortejakt og småviltjakt. I forbindelse med denne virksomheten benytter de hest og firehjulsdrevne kjøretøy i forbindelse med etablerte leirer inne i området og til å frakte ut felte dyr. Den norske turistforening (DNT) kan også klassifiseres som en reiselivsaktør ved at de tilbyr reiselivsprodukter som overnatting, beverning og guiding innenfor det foreståtte ver- neområdet og i influensområdet. DNT er en av de større reiselivsaktørene som bruker selve utredningsområdet aktivt i sin virksomhet.”

Planer

Planer som kan være av relevans der bruken av hytter og andre bygninger i utredningsområ- det:

For å få mer fortjeneste ut av jaktrettighetene sine har Skjåk Allmenning planer om å bruke yt- terligere noen av fellingstillatelsene på villrein i mer tilrettelagte jaktopplegg, eventuelt med gui- ding og annen service. Buene i fjellet som kan brukes til overnatting under jakt skal fremdeles ha enkel standard. Allmenningen samarbeider med private, lokale aktivitetsentreprenører ved en slik utvikling, se også over.

Et annet av initiativene i Luster er å etablere et informasjonssenter i Skjolden, for eksempel i samarbeid med Breheimsenteret i Jostedalen og Fjellmuseet i Lom. Det er også planer om økt bruk av Mørkridsdalen for å legge grunnlag for seterbaserte opplevelsestilbud og etablering av et kulturlandskapsenter, trolig i området mellom Dalen og Liane innenfor utredningsområdet. Stølen Myrasete er den stølen som har kommet lengst i å utvikle en seter som både er egnet for støling og turisme. Her er det allerede gitt kommunal tillatelse til bygging og opprusting av mer egnet bygningsmasse.

Etter at Vestlandsforskning var ferdig med sin kartlegging av reiselivet i området, har det kommet fram ønske om å utrede etablering av en gondolbane opp mot Lomseggen. Fylkesmannen og kommunen har mottatt en idéskisse om dette, hvor det er beskrevet en 1780 m lang gondolbane fra Nissegarder i Lom og opp mot Lomseggen til en høyde av 1298 moh, med serviceanlegg ved endestasjonen. En slik bane vil gå delvis inn i utredningsområdet. Lom kommune har ikke tatt stilling til saken, og saken er følgelig ikke fremmet for Fylkesmannen i Oppland. Prosjektet har både styrker og svakheter ved seg både som reiselivsprosjekt og i arealbrukssammenheng, og vi vurderer prosjektet som usikkert uavhengig av verneforslaget. Reiselivsmessig anser vi at en slik bane i første rekke vil henvende seg til segmenter innenfor rundreiseturister og dagsbesøkende i Lom, men det er ønskelig med klarere vurderinger av markedspotensial og lønnsomhet ved prosjektet.

DNT ønsker å bygge hytte ved Illvatnet, og den vil trolig bli liggende utenfor selve grensen til et verneområde (Illvatnet er regulert). DNT ønsker å dele opp turen mellom Sota og Nørdstedsalseter og gjøre Breheimen – Mørkridsdalen mer attraktiv for folk som ikke vil gå så lange turer som dagens ruter.”

Virkingen av 0-alternativet for bruken av hytter, setrer og buer

Vi kan ikke se at planene for reiselivet vil påvirke bruken av hytter i nevneverdig grad. Virkingen av 0-alternativet for hytter og andre bygninger vurderes derfor som **ingen/ubetydelige**.

Virkingen av en eventuell ny DNT-hytte ved Illvatnet er nærmere omtalt under kapittel (4.4) om hytter og andre bygninger.

4.1.6 Motorferdsel

Teksten i dette avsnittet er hentet fra konsekvensutredning for temaet motorferdsel (Alvereng 2008).

Statusbeskrivelse

”Skjåk kommune har utarbeidet et eget rundskriv for motorferdsel i forbindelse med den hjemlede retten til bruk av snøskuter/helikopter under nybygg og vedlikeholdsarbeider der kommunen har gitt byggetillatelse. Det synes å være relativt lite av denne type behov i forbindelse med motorferdsel i utredningsområdet i Skjåk kommune.

Luster kommune har i henhold til Motorferdselsloven godkjent en privat landingsplass for helikopter i tilknytning til Osen hyttefelt ved Åsetvatnet, innenfor utredningsområdet og nokså nær grensen for foreslått Mørkrid naturreservat (Tom Dybwad, pers. medd.). Landingsplassen er relativt mye brukt (Maria C. Knagenhjelm, pers. medd.). Det var befaring angående bruken av denne landingsplassen med representanter for Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Luster kommune og grunneierne til stede (Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 2006). Landingsplassen ligger ved nedre enden av vatnet, mellom utløpsosen og hytter. Her lander helikopter vanligvis, men ved transport av varer lander helikopter der varene endelig skal. I gjennomsnitt er det én landing pr. uke fra vår til høst, men dette varierer, slik at i perioden 15.06 til 31.08 kan det være opp til 4-5 landinger pr. uke. Når det foregår bygging kan det forekomme flere landinger over et kort tidsrom. Normalt fraktes materialer, proviant og folk (hytteeiere). Det foregår også av og til frakt av materialer etc. med leiekjørere (Trond Rune Flikki, pers. medd.).”

Dispensasjonsløyver**”Skjåk kommune**

I 2006 ble det i henhold til kommunens rapportering til KOSTRA behandlet 5 dispensasjons-søknader i Skjåk kommune. Én av dem gjaldt kjøring på barmark, og alle ble innvilget. Sammen med 3 tidligere innvilgede dispensasjoner som fortsatt var gyldig, og som omhandlet kjøring av funksjon hemmede, var det dermed 8 innvilgede dispensasjoner i kommunen i 2006. Ingen av dispensasjonsløyvene gjaldt utredningsområdet (Bjørn Dalen, pers. medd.).

Lom kommune

I 2006 ble det i henhold til kommunens rapportering til KOSTRA behandlet 10 dispensasjons-søknader i Lom kommune. 8 søknader ble innvilget. Én av dem gjaldt kjøring på barmark. Sammen med 6 tidligere innvilgede dispensasjoner som fortsatt var gyldig, var det dermed 14 innvilgede dispensasjoner i kommunen i 2006. I 2007 var det ikke gitt noen dispensasjoner for snøskuterkjøring innenfor utredningsområdet (Sander Sælthun, pers medd.). Noen dispensasjoner for vedkjøring var i "grenseland" (ved Dalsvatnet og Kvanndalsosen) men altså ikke innenfor. Det ble gitt én dispensasjon for landing med helikopter på Lomseggen, innenfor utredningsområdet, i forbindelse med befaringsoppmåling i tilknytning til planene om gondolbane.

Luster kommune

I 2006 ble det i henhold til kommunens rapportering til KOSTRA behandlet 13 dispensasjons-søknader i Luster kommune. 11 søknader ble innvilget. Ingen av dem gjaldt kjøring på barmark. Sammen med 12 tidligere innvilgede dispensasjoner som fortsatt var gyldig, var det dermed 23 innvilgede dispensasjoner i kommunen i 2006. I Luster kommune ble ingen dispensasjonssøknader innenfor utredningsområdet avslått i 2007 (Maria C. Knagenhjelm, pers. medd.). Søknadene, 5 i alt, gjaldt bruk av helikopter, hvorav to var for filming (både generelt i høyreliggende områder i kommunen og spesielt til Bolstadnosi/Sveiedalen), opprydding (DNT) samt ett tilfelle der det gjaldt frakt av pensjonister med helikopter til Lø nedenfor Kringlevatn, like utenfor utredningsområdet på nordsiden av Dalsdalen.”

Planer

”Det gis få signaler om endringer i aktivitetsnivået for årene framover fra aktørene med motorferdsel i utredningsområdet, - med noen unntak.

Hydro Energi utreder for tiden muligheter for en økt utnyttelse av reguleringsanleggene i Fortun, blant annet området som ligger vest for Fortunsdalen, opp mot Harbardsbreen. Ved eventuell etablering av nye anlegg i fjellet, vil behovet for motorferdsel øke noe i forhold til dagens nivå (Norsk Hydro ASA 2008).

DNT ser behov for en ny hytte mellom Sota seter og Nørdestedalseter, i området omkring Illvatnet, utenfor utredningsområdet (Tor Martin Stenseng, pers. medd.). Avstanden mellom de to hyttene er lang og i perioder med ugunstig vær kan strekningen bli for strabasiøs for enkelte turgåere. Det synes dessuten også å være en tendens til at fjellturistene i mindre grad legger ut på slike lange turer. En ny hytte vil ligge langs den merkede løypa som går gjennom utredningsområdet, men vil i liten grad medføre flere turer med snøskuter da kvistmerking og vil kunne inngå i de rutene som kjøres i dag og frakt av forsyninger vil kunne skje fra Nørdestedalseter utenfor utredningsområdet.

Luster kommune ser et behov for etablering av en fast landingsplass for helikopter på eller i nærheten av Spørteggbreen til bruk ved framtidig filmproduksjon i området. Hvis så skjer, vil det generere mer helikoptertrafikk, konsentrert omkring produksjonsperiodene. Man må anta at en mulighet om helikopterløft gjør området attraktivt og tiltrekkende for flere produksjoner enn før.

Det pågår sonderinger i forbindelse med etablering av gondolbane fra Nissegården ved Skim og opp til Lomseggen (Sander Sælthun, per. medd.). Øvre del av gondolbanen vil, slik den pr. i dag er tenkt, gå inn i utredningsområdet.

Breheimen Safaries tilbyr jakt- og fiskeguiding mm. og har basestasjonen sin ved Netoseter i Lom. Derfra frakter de alle forsyninger med kløv opp til Moldurhø (under Geitryggen) der det blir etablert leir i de tre ukene jaktperioden varer. Firmaet foretar ikke utfrakting av slakt med motoriserte kjøretøy men ønsker å erstatte de rundt 40 turene med kløvhest i sesongen med ett helikopterløft inn og ett ut (Kolbjørn Soglo og Knut Marås, pers. medd.).”

Vurdering av 0-alternativ for bruken av hytter, setrer og buer

Økt bruk av helikopter ved Spørteggbreen for filmproduksjon vil potensielt kunne føre til økt støyforurensning for folk på hytter og setrer. De fleste bygningene ligger i området ved Åsetvatnet. Her er det imidlertid mye bruk av helikopter, som brukes til transport til og fra Osen, så en økt bruk av helikopter vil kanskje ikke oppfattes som like negativt, som for de fleste andre hytteområder. De andre planene vil disse ikke komme i konflikt med dagens bruk av hytter, setrer og buer.

Vi kan ikke se at noen av planene vil kunne påvirke bruken av hytter, setrer og buer i nevneverdig grad innenfor utredningsområdet for vern. Virkningen av 0-alternativet for motorferdsel vurderes derfor til å være **ingen/ubetydelig**.

4.1.7 Oppsummering av verdi, virkning og konsekvens

Tabell 14 oppsummerer verdi, virkning og konsekvenser for 0-alternativet, dvs ikke vern for aktiviteter av betydning for hytter og andre bygninger. For de andre temaene er det kun tatt med tiltak som vil gi positiv eller negativ konsekvens.

Tabell 14. Oppsummering virkning og konsekvens av 0-alternativet for bruken av hytter og andre bygninger i Breheimen. For tiltak vurdert i andre utredninger er det kun tatt med de som vil gi negativ eller positiv konsekvens for bruken av hytter og andre bygninger.

Tiltak	Delområde	Verdi	Virkning	Konsekvens
Mulighet til å sette opp ny hytte/bygning	Delområde 2	Svært stor	Liten positiv	++
	Delområde 4	Stor	Middels positiv	++
Mulighet for å sette opp bygninger på gamle hustuffer	Delområde 1 Delområde 2 Delområde 3	Middels	Ingen/ubetydelig Ingen/ubetydelig Ubetydelig	0 0 0/+
	Ellers i Luster		Ubetydelig -liten positiv	0/+
Mulighet til (mindre) utvidelser av hytte/seter/bu	Alle eksisterende områder	Stor	Liten positiv	+
Oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade	Alle eksisterende områder	Svært stor verdi	Ingen/ubetydelig	0
Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk	Alle eksisterende områder	Middels verdi	Ingen/ubetydelig	0
Bygging av Hanspikvegen	Delområde 7	Stor	Middels-stor negativ	--/---

4.2 Alternativ 1A

4.2.1 Nasjonalpark - hoveddelen av utredningsområdet

Hoveddelen av utredningsområdet skal vurderes som nasjonalpark. Områdene Mysubytta, gamle Strynefjellsveg, Høydalen, Vigdalen, Mørkridsdalen, Røykjeskålsvatnet, Høyrokampen og Mørkrid utredes etter andre vernebestemmelser (se 5.2.2 og 5.2.3).

Byggeaktivitet

Vern mot inngrep i landskapet, herunder oppføring av bygninger

Det er i utgangspunktet forbud mot oppføring av nye bygninger. Kommunene har hatt en streng dispensasjonspraksis i området. De siste fem årene har det kun vært oppført en ny bygning (i Luster) og tillatt restaurert en bu med sammenrast tak (Skjåk) i utredningsområdet. Inntrykket er likevel at det i Luster kommune har vært flere byggesaker som også har vært innvilget i utredningsområdet, sett i ett lenger perspektiv enn 5 år bakover i tid. Det er kommet flere innspill fra Mørkridsdalen og Fortunsdalen om ønsker knyttet til mulighet for å bygge både med bakgrunn i fritidsformål og småskala gårdsturisme. Den eneste byggesaken i Luster de siste fem årene har vært oppføring av bygg på stølen Skåri knyttet til gårdsturisme.

For enkelte hytteeiere vil vernebestemmelsen bli ansett som positiv fordi det forhindrer ytterligere utbygging i områdene. På en annen side vil bestemmelsen av enkelte også oppfattes som negativt.

Ved Osen tilsier disposisjonsplanen mulighet for bygging av 5-10 nye hytter. I tillegg er det fremmet ønske om et nytt hyttefelt her, i alt 5 nye hytter sør for Åsetvatnet, øst for elva. Kommunens praktisering av disposisjonsplanen tilsier dispensasjon for de 5-10 hyttene, mens det er noe mer usikkert hvordan ønsket om et nytt hyttefelt ville blitt behandlet. Bygging av anneks eller uthus vil heller ikke være tillatt etter denne bestemmelsen.

Med unntak av delområde 2, vurderes bestemmelsen å ha **ubetydelig virkning** i forhold til dagens og fremtidig bruk. Det må likevel presiseres at i Luster, der det ligger flere støler spredt og som ikke inngår i annet utredningsalternativ enn nasjonalpark, vil virkningen av vern være negativ for de gårdsbrukene som ønsker å utvikle gårdsturisme knyttet til stølen. **For delområde 2** (Osen/ Åsetvatnet/ Ofsarsjøen) er virkningen av vernebestemmelsen vurdert til å være **liten - middels negativ**. Usikkerheten er knyttet til sannsynligheten for realisering av det nye hyttefeltet.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger som ikke fører til bruksendring.

Vedlikehold reguleres ikke av vernebestemmelsene og vurderes derfor å gi **ingen/ubetydelig virkning**.

Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til bruksendring av eksisterende bygninger.

Kommunene kjenner ikke til søknader om bruksendring de siste fem årene. Bestemmelsen vurderes derfor å gi **ingen/ubetydelig virkning** for setrer (støler) som ligger innenfor arealet for nasjonalpark i alternativ 1A.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging og mindre utvidelser av bygninger.

Virkningen av denne bestemmelsen vil avhenge av hvordan bestemmelsen praktiseres. Der som den praktiseres strengt vil dette sannsynligvis få størst negativ virkning for hytter og støler ved Osen/Åsetvatnet og støler i høyereliggende områder ved Mørkridsdalen og Fortunsdalen. Bygningene i disse områdene er generelt små og behovet for utvidelser vil kunne være tilstede i fremtiden. Buene har generelt en mer begrenset bruk. Bestemmelsen vurderes å ha **liten negativ virkning**, med unntak av delområde 2 der virkningen vurderes til å ha **middels negativ virkning**.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade

Det forutsettes at oppføring av bygning som har gått tapt ved brann eller naturskade kan erstattes med en ny bygning plassert på samme sted, eventuelt med mindre justeringer i lokalisering dersom verneverdier er direkte berørt. Gitt forutsetningen, vurderes bestemmelsen å ha **ubetydelig virkning**.

Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk

Det forutsettes at bestemmelsen blir praktisert liberalt, der takets tilstand tillegges vekt ved vurdering av om det er snakk om erstatning for bygg eller "nybygg". Gitt forutsetningen, vurderes bestemmelsen å ha **ubetydelig virkning**.

Vedhogst

- *Bestemmelsen er ikke til hinder for plukkhogst av ved til støler i nasjonalparken i samsvar med forvaltningsplanen.*
- *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til plukkhogst av ved til hytter i samsvar med forvaltningsplan.*

Etter det vi har fått opplysninger om er behovet for vedhogst til hytter i området relativt begrenset, med unntak for hytter ved Røykjeskålvatnet og Bøvertjønnin (se vurdering for disse i punkt 5.2.3). Bestemmelsen vurderes å gi **ubetydelig virkning**, selv om det er en ulempe å måtte søke om tillatelse for hytteeiere.

Rydding av kratt og skog

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til rydding av eksisterende stølsvoller i samsvar med forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til rydding av stølsvoller i samsvar med forvaltningsplanen. Det er imidlertid ingen bestemmelse som gir myndighetene mulighet for å tillate rydding av skog og kratt for å holde det åpent rundt hytter og buer som ikke ligger ved/på stølsvoller (for vurderinger knyttet til Røykjeskålvatnet og Bøvertjønnin, se 5.2.3). Klimaendringer og endret utmarksbeite kan føre og fører til gjengroing av kulturlandskap. Behovet for rydding av skog/kratt rundt hytter, setrer og buer i fremtiden vurderes derfor som høyst relevant. I utredningsområdet er det i dag hytter som ligger i områder i/inntil skog (uten at dette er stølsområder). Bestemmelsen vurderes derfor som noe mangelfull i forhold til fremtidig behov for å kunne rydde skog og kratt ved hytter og buer for å holde det åpent (for eksempel i Lundadalen).

Vi vurderer derfor bestemmelsen som mangelfull og virkningen som **middels negativ** for alternativ 1A.

Ferdsl, jakt og fiske

- *All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner*
- *Vernebestemmelsene er ikke til hinder for jakt og fiske etter gjeldende lover*
- *Ferdselsformer som kan skade naturmiljøet ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplanen*
- *Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Direktoratet for naturforvaltning ved særskilt forskrift forby ferdsel som kan skade naturmiljøet.*

Ferdsel til fots og på ski reguleres ikke av vernebestemmelsene så fremt ferdselen ikke skader naturmiljøet. Hvilke type ferdsel som kan skade naturmiljøet skal avklares i forvaltningsplanen. Ut i fra konsekvensutredningene for friluftsliv og villrein, kan vi ikke se at det er store villreinkonflikter i nærheten av de definerte delområdene for hytter/bygninger. Jakt, fangst og fiske kan skje etter gjeldene lovverk. Vi vurderer derfor disse bestemmelsene for å gi **ubetydelig virkning** for hyttebruken.

Motorferdsel

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy til transport av varer og utstyr til hytter og støler, samt for utkjøring av båt. Forvaltningsmyndighe-

ten kan også gi tillatelse til transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider på hytter og lignende.

Det forutsettes at forvaltningsmyndigheten gir dispensasjon for slik kjøring, på minst én tur per vintersesong. Forskjellen vil i så fall være at det må søkes om dispensasjon for å få utført slike typer transportoppdrag. Ved bruk av leiekjører kan personer transporteres. De foreslåtte vernebestemmelsene vurderes til å ha **middels negativ virkning** på hyttebruken, **med unntak av delområde 2** (Osen hyttefelt).

Osen har etablert en praksis der det brukes helikopter en gang i uke til transport av varer og folk. Det kjøres minst en tur per uke, og ved ekstraordinære behov oftere enn dette. Motorisert transport av folk er ikke hjemlet i den justerte forskriftsmalen og vil en må derfor gå ut i fra at dette ikke vil være tillatt. For **delområde 2** ansees derfor bestemmelsen for å ha **stor negativ virkning**.

DNT har flere selvbetjeningshytter i utredningsområdet og behovet for transport av ved og mat til hyttene er åpenbart. I tillegg kan det skje ekstraordinære ting som fører til behov for bruk av snøskuter eller helikopter. Det er ingen spesifisert hjemmel for kjøring i forbindelse med tilsyn med DNTs selvbetjeningshytter eller til Almenningshytter/Fjellstyrehytter. Vi legger til grunn at eventuelle akutte og uforutsette behov for motorisert ferdsel i forbindelse med oppsyn med turisthyttene, Skjåk Almennings og Jostedal Fjellstyret sine hytter/buer kan løses ved å gi dispensasjon etter § 4. Vi mener likevel at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for slikt tilsyn, eller at slik tillatelse kan bli gitt uten bruk av § 4.

4.2.2 Landskapsvern – Mysubytta, gamle Strynefjellsveg, Høydalen, Vigdalen og Mørkridsdalen

Byggeaktivitet

Vern mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, herunder ombygging og oppføring av bygninger.

I disse områdene vil det i utgangspunktet være forbud mot oppføring av nye bygninger, med unntak av bygninger som er nødvendig til jordbruksformål eller for utøvelse av reindrift. Sett i lys av kommunenes arealplaner og en relativt streng dispensasjonspraksis i Lom og Skjåk vurderes bestemmelsene å ha **liten negativ virkning** her. I Luster har det vært uttrykt ønske og vært etablert praksis at en skal få bygge på gamle tufter. Her er det også kommet mange innspill om nye bygninger spesielt knyttet til gårdsturisme. Det er kun bygninger som er direkte knyttet til jordbruk og reindrift som vil kunne tillates. I **delområde 1** vurderes virkningen til å være **middels negativ**.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger

Vedlikehold reguleres ikke av vernebestemmelsene og vurderes derfor å gi **ingen/ubetydelig virkning**.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging og utvidelser av bygninger.

Virkningen av denne bestemmelsen vil avhenge av hvordan bestemmelsen praktiseres. Ut i fra usikkerheten knyttet til praktiseringen vurderes bestemmelsen å ha **liten negativ virkning**.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade

Det forutsettes at oppføring av bygning som har gått tapt ved brann eller naturskade kan erstattes med en ny bygning plassert på samme sted, eventuelt med mindre justeringer i lokalisering dersom verneverdier er direkte berørt. Gitt forutsetningen, vurderes bestemmelsen å ha **ingen/ubetydelig virkning**.

Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk

Det forutsettes at bestemmelsen blir praktisert liberalt, der takets tilstand tillegges vekt ved vurdering av om det er snakk om erstatning for bygg eller ”nybygg”. Gitt forutsetningen, vurderes bestemmelsen å ha **ingen/ubetydelig virkning**.

Vedhogst

- *Vegetasjon, herunder døde busker og trær, er vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.*

- *Plukkhogst av ved til eget bruk for hytter og støler i området er tillatt.*

Etter det vi har fått opplysninger om er behovet for vedhogst til hytter i området relativt begrenset, men med et behov for vedhogst for hytter og setrer som ligger på strekningen Sota – Mysubytta. Det er ikke tillatt å så eller plante trær eller annen vegetasjon. Vi vurderer virkningen som **ingen/ubetydelig** for disse områdene i alternativ 1A.

Beite / rydding av kratt og skog

Beite er tillatt. Rydding av beite og eksisterende stølsvoller, samt slått og lauving er tillatt.

Bestemmelsen gjelder kun rydding av beite og eksisterende stølsvoller. Det er imidlertid ingen bestemmelse som gir myndighetene direkte mulighet for å tillate rydding av skog og kratt for å holde det åpnet rundt hytter og buer som ikke ligger ved/på stølsvoller, dette burde presiseres i forskriften. For landskapsvernområder er det en bestemmelse som tillater plukkhogst av ved til egen hytte og seter. Det antas at denne bestemmelsen også kan nyttes for å holde kratt og ungskog nede foran hytter og buer. I tillegg kan det i justert forskriftsmal åpnes for skogsdrift i enkelte deler av landskapsvernområdet. Virkningen av vernebestemmelsen vurderes derfor til å være **ingen/ubetydelig** i landskapsvernområder.

Ferdsel, jakt og fiske

- *All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner*

- *Vernebestemmelsene er ikke til hinder for jakt og fiske etter gjeldende lover*

- *Ferdselsformer som kan skade naturmiljøet ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplanen*

Ferdsel til fots og på ski reguleres ikke av vernebestemmelsene så fremt ferdselen ikke skader naturmiljøet. Hvilke type ferdsel som kan skade naturmiljøet skal avklares i forvaltningsplanen. Jakt, fangst og fiske kan skje etter gjeldene lovverk. Ut i fra konsekvensutredningene for friluftsliv og villrein, kan vi ikke se at det er store villreinkonflikter i nærheten av områder som har større konsentrasjoner av hytter/setrer. Av hensynet til villrein kan det være aktuelt å legge ned/legge om enkelte merke stier/stikke skiløyper (Andersen m fl 2008). Dette vil kunne få konsekvenser for friluftslivet (Øian m fl 2008) og indirekte for hyttebruken, men det vil avhenge helt av hvilke strekninger som enten legges ned eller legges om. Dette vil måtte avklares nærmere i en forvaltningsplan.

Vi vurderer derfor disse bestemmelsene for å gi **ingen/ubetydelig virkning** for hyttebruken.

Motorferdsel

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

- *Bestemmelsen er ikke til hinder for motorferdsel på følgende eksisterende bilveger: inn til Mysubytta, gamle Strynefjellsveg, inn til Høydalsseter og inn til hyttefeltet ved Bøvertjønnin.*

- *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy til transport av varer og utstyr til hytter og støler, samt for utkjøring av båt.*

- *Forvaltningsmyndigheten kan også gi tillatelse til transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider på hytter og lignende.*

Det forutsettes at forvaltningsmyndigheten gir dispensasjon for slik kjøring, på en tur (følger dagens praksis) for hver seter/hytte/bu med et reelt transportbehov. Forskjellen vil i så fall være at det må søkes om dispensasjon for å få utført slike typer transportoppdrag. Ved bruk av leiekjører kan også personer transporteres med skuter, noe som ikke vil tillates i verneforskrif-

ten. De foreslåtte vernebestemmelsene vurderes å ha **middels negativ virkning** på hyttebruken.

DNT har flere selvbetjeningshytter i utredningsområdet og behovet for transport av ved og mat til hyttene er åpenbart. I tillegg kan det skje ekstraordinære ting som fører til behov for bruk av snøskuter eller helikopter. Det er ingen spesifisert hjemmel for kjøring i forbindelse med tilsyn med DNTs selvbetjeningshytter, men i punkt 6.2.a er det tillatt med motorisert ferdsel i forbindelse med oppsynsvirksomhet. Vi legger til grunn at DNTs eventuelle akutte og uforutsette behov for motorisert ferdsel i forbindelse med oppsyn med turisthyttene er tillatt. Dette bør omtales i forvaltningsplanen.

4.2.3 Naturreservat – Røykjeskålsvatnet, Høyrokampen, Mørkridd

Byggeaktivitet

Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger. Vernebestemmelsen er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger som er i bruk på fredningstidspunktet.

Vi er ikke kjent med bygninger som ikke er i bruk og som en kan anta heller ikke vil være i bruk på fredningstidspunktet og dermed ikke tillates vedlikeholdt. Dersom det skulle være slike bygninger i området, vil bestemmelsen gi en negativ virkning dersom eierne i ettertid får lyst til å vedlikeholde og ta i bruk bygningen(e). Ut i fra temakart for bygninger er det innenfor Høyrokampen registrert 22 hytter/setrer, mens det er to hytter ved Røykjeskålsvatnet. I Mørkridd er det et sel (på Berget). Bestemmelsen vurderes til å kunne ha en **liten negativ virkning for delområde 4**.

Bestemmelse om at myndighetene kan tillate gjenoppføring etter brann eller naturskade ansees som en mangel. Mangelen gir en stor negativ virkning for delområde 4 og deler av delområde 7 (Røykjeskålsvatnet).

Beite

Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til verneformålet forby eller regulere beite i hele eller deler av naturreservatet.

Beite bidrar til å holde kulturlandskapet åpent. Dersom DN skulle regulere eller forbyr beite i disse områdene vil det kunne påvirke bruken av hyttene/setrene negativt. Verneformålene for Røykjeskålsvatnet og Høyrokampen gjør beiterregulering lite aktuelt, dette gjelder spesielt Høyrokampen der fortsatt beiting vil være viktig for å ivareta verneformål og verneverdier (jf tilbakemelding fra Fylkesmennene 28.04.08). Det er heller ingen etablert praksis å regulere beite gjennom denne bestemmelsen. Virkningen av bestemmelsen vil derfor avhenge av hvorvidt denne formen for regulering av beite vil kunne bli gjennomført. Vi legger til grunn at områdene i dag er preget av utmarksbeite og at regulering av beite ikke vil bli gjennomført. Vi vurderer bestemmelsen å kunne gi **ingen/ubetydelig virkning**.

Vedhogst og rydding av kratt og skog

Vegetasjon, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra reservatet. Planting eller såing er forbudt.

Forslaget til verneforskrift har ingen bestemmelse om at forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til rydding av skog/kratt i tilknytning til setrer, hytter og buer eller uttak av ved for eget bruk. Jamfør vurderingene knyttet til bestemmelsene krattrydding for nasjonalparker vurderes virkningen her til å være **middels negativ** for bruken av hytter/setrer.

Det er meldt inn behov for vedhogst både for hytter ved Røykjeskålsvatnet og Bøvertjønnin. Mangelen på mulighet for plukkhogst av ved vurderes å få en **middels negativ virkning**.

Ferdsel, jakt og fiske

Vernebestemmelsen er ikke til hinder for jakt, fangst og fiske etter gjeldende lovverk.

Bestemmelsen regulerer ikke ferdsel. Jakt og fiske blir ikke regulert gjennom verneforskriften. Virkningen vurderes derfor til **ingen/ubetydelig**.

Motorferdsel

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

For naturreservat skal standard forskriftsmal benyttes i utredningen. Forskriftsmalen åpner ikke for kjøring med bil inn til hyttefeltet ved Bøvertjønnin. Det er mulig å legge inn en dispensasjonsbestemmelse som gjelder motorisert transport i forbindelse med vedlikehold av bygninger i bruk på vernetidspunktet, vi anbefaler at dette gjøres. Vi legger til grunn at det blir gitt dispensasjon for motorisert transport i forbindelse med vedlikehold av hyttene. Det at hytteeierne ikke vil kunne kjøre med bil på vegen inn til Bøvertjønnin vurderes til å gi **liten negativ virkning** for hytteeierne.

Standard forskriftsmal åpner ikke for å kunne transportere varer, utstyr osv vinterstid med snøskuter frem til hyttene ved Bøvertjønnin, til de to hyttene ved Røykjeskålsvatnet og til selet på Berget i Mørkrid. Slik transport må i så fall bare kunne skje frem til vernegrensa, eller etter tillatelse i medhold av den generelle unntaksbestemmelsen i forskriften. Bestemmelsen om motorferdsel vurderes derfor å ha **middels negativ virkning**.

4.3 Alternativ 1B

Vurderinger i dette kapitlet vil ta for seg områdene Mørkridsdalen, Røykjeskålsvatnet, Høyrokampen og Mørkrid som alle skal vurderes som nasjonalpark. Virkning for de andre områdene er omtalt i 1A i kapitel 5.2.

Byggeaktivitet

Vern mot inngrep i landskapet, herunder oppføring av bygninger

For enkelte vil vernebestemmelsen bli ansett som positiv fordi det forhindrer ytterligere utbygging i områdene. På en annen side vil bestemmelsen av enkelte også oppfattes som negativt.

Det er kommet flere innspill fra Mørkridsdalen og Fortunsdalen om ønsker knyttet til mulighet for å bygge både med bakgrunn i fritidsformål og småskala gårdsturisme.

Bruken av setrene i Mørkridsdalen er det vi har forstått både knyttet til fritidsbruk og til beitebruk i landbrukssammenheng. Å skille helt mellom de to formene for bruk kan være vanskelig, da dette sannsynligvis henger sammen. Konsekvensvurderingene for landbruket inngår ikke i denne utredningen. Seterhusene i Mørkridsdalen er relativt små, ofte 30-40 m². Tradisjonelt har det vært satt opp ekstra hus, i stedet for en vesentlig utvidelse av eksisterende bygninger når det har vært slikt behov. Dette er et prinsipp kommunen har praktisert i tidligere byggesaker. I reguleringsplanen for hyttene ved Bøvertjønnin er det satt begrensning på 80 m² bebygd areal. Bestemmelsen vurderes til å ha **middels negativ virkning** for fritidsbruken isolert sett.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger som ikke fører til bruksendring. Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til bruksendring.

Vedlikehold reguleres ikke av vernebestemmelsene. Det er ikke kjent at det er gitt tillatelse for bruksendring av bygninger. I Luster er det imidlertid tillatt satt opp fritidshus på gamle tufter etter hus på støler. Bestemmelsen vurderes å gi **ingen/ubetydelig virkning**.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging og mindre utvidelser av bygninger.

Virkningen av denne bestemmelsen vil avhenge av hvordan bestemmelsen praktiseres. Der som den praktiseres strengt vil dette sannsynligvis få størst negativ virkning for setrene i Mørkridsdalen. Bygningene i disse områdene er generelt små og behovet for utvidelser vil kunne være tilstede i fremtiden. Buene har generelt en mer begrenset bruk. Bestemmelsen

vurderes å ha **liten negativ virkning**, med unntak av delområde 1 der virkningen vurderes til være **middels negativ**.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade

Det forutsettes at oppføring av bygning som har gått tapt ved brann eller naturskade kan erstattes med en ny bygning plassert på samme sted, eventuelt med mindre justeringer i lokalisering dersom verneverdier er direkte berørt. Gitt forutsetningen, vurderes bestemmelsen å ha **ingen/ubetydelig virkning**.

Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk

Det forutsettes at bestemmelsen blir praktisert liberalt, der takets tilstand tillegges vekt ved vurdering av om det er snakk om erstatning for bygg eller "nybygg". Gitt forutsetningen, vurderes bestemmelsen å ha **ingen/ubetydelig virkning**.

Vedhogst

- *Bestemmelsen er ikke til hinder for plukkhogst av ved til støler i nasjonalparken i samsvar med forvaltningsplanen*
- *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til plukkhogst av ved til hytter i samsvar med forvaltningsplan*

Etter det vi har fått opplysninger om er behovet for vedhogst til hytter meldt inn for hyttene ved Røykjeskålvatnet og Bøvertjønnin. Bestemmelsen vurderes å gi **ingen/ubetydelig virkning**, da det kan gis tillatelse plukkhogst av ved til hytter i samsvar med forvaltningsplanen. Det forutsettes at retningslinjer i forvaltningsplanen åpner for dette ved Røykjeskålvatnet og ved Bøvertjønnin.

Rydding av kratt og skog

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til rydding av eksisterende stølsvoller i samsvar med forvaltningsplanen

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til rydding av stølsvoller i samsvar med forvaltningsplanen. Det er ingen bestemmelse som gir myndighetene mulighet for å tillate rydding av skog og kratt for å holde det åpnet rundt hytter og buer. Klimaendringer og endret utmarksbeite kan føre og fører til gjengroing av kulturlandskap. Hytter både ved Røykjeskålvatnet og ved Bøvertjønnin ligger i skog. Vi vurderer derfor bestemmelsen som mangelfull og virkningen som **middels negativ** for alternativ 1B.

Ferdse, jakt og fiske

- *All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner*
- *Vernebestemmelsene er ikke til hinder for jakt og fiske etter gjeldende lover*
- *Ferdselsformer som kan skade naturmiljøet ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplanen*
- *Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Direktoratet for naturforvaltning ved særskilt forskrift forby ferdsel som kan skade naturmiljøet.*

Ferdsel til fots og på ski reguleres ikke av vernebestemmelsene så fremt ferdselen ikke skader naturmiljøet. Hvilke type ferdsel som kan skade naturmiljøet skal avklares i forvaltningsplanen. Ut i fra konsekvensutredningene for friluftsliv og villrein, kan vi ikke se at det er store villreinkonflikter i nærheten av de definerte delområdene for hytter/bygninger. Jakt, fangst og fiske kan skje etter gjeldene lovverk. Vi vurderer derfor disse bestemmelsene for å gi **ingen/ubetydelig virkning** for fritidsbruken av hytter, setrer og buer.

Motorferdsel

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy til transport av varer og utstyr til hytter og støler, samt for utkjøring av båt. Forvaltningsmyndigheten kan også gi tillatelse til transport av materialer med bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for vedlikehold og byggearbeider på hytter og lignende.

Det forutsettes at forvaltningsmyndigheten gir dispensasjon for slik kjøring, på minst én tur per vintersesong. Forskjellen vil i så fall være at det må søkes om dispensasjon for å få utført slike typer transportoppdrag. Ved bruk av leiekjører kan personer også transporteres, noe som verneforskriften ikke åpner for. De foreslåtte vernebestemmelsene vurderes å gi **middels negativ virkning** på hyttebruken.

I forslag til justert forskriftsmal er det ikke tatt inn bestemmelse om at bilkjøring inn til hyttefeltet ved Bøvertjønnin er tillatt, eller at det kan søkes om tillatelse for slik kjøring. Da det kun er snakk om en vegstrekning på ca 1 km, vil bestemmelsen kanskje ikke påvirke hyttebruken direkte sommer/høst. Bestemmelsen om motorferdsel vurderes derfor å ha **liten negativ virkning for delområde 4**. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelser til motorferdsel forbindelse med vedlikehold av vannveger på eksisterende veger, men ikke til vedlikehold av hytter. Vi foreslår at forskriften justeres på dette punktet slik at det også kan gis tillatelse for slik kjøring for hyttene ved Bøvertjønnin.

4.4 Alternativ 2

Hele utredningsområdet skal vurderes som landskapsvernområde. Alternativet innebærer at også hoveddelen av utredningsområdet samt Røykjeskålsvatnet, Høyrokampen og Mørkrid skal utredes som landskapsvernområder. Når det gjelder områdene Mysubytta, Gamle Strynefjellsveg, Høydalen, Vigdalen og Mørkridsdalen viser vi til kapittel 5.2.2 (under alternativ 1A) der konsekvensene ved et landskapsvern er utredet for disse områdene.

Byggeaktivitet

Vern mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter, herunder ombygging og oppføring av bygninger.

I disse områdene vil det i utgangspunktet være forbud mot oppføring av nye bygninger, med unntak av bygninger som er nødvendig til jordbruksformål eller for utøvelse av reindrift. For enkelte vil vernebestemmelsen bli ansett som positiv fordi det forhindrer ytterligere utbygging i områdene. På en annen side vil bestemmelsen av enkelte også oppfattes som negativt.

Sett i lys av kommunenes arealplaner og en relativt streng dispensasjonspraksis i Lom og Skjåk vurderes bestemmelsene å ha **liten negativ virkning** her. I Luster har det vært uttrykt ønske og vært en etablert praksis at en skal få bygge på gamle tufter. Her er det også kommet mange innspill om nye bygninger spesielt knyttet til gårdsturisme. Det er kun bygninger som er direkte knyttet til jordbruk og reindrift som vil kunne tillates. I **delområde 1** vurderes virkningen til å være **middels negativ**, mens virkningen for det planlagt hyttefeltet ved Osen vurderes til middels - liten negativ.

Sett i lys av kommunenes arealplaner i Lom vil bestemmelsen få en negativ virkning for de planlagt 6-8 hyttene ved Bøvertjønnin. Bestemmelsen vurderes å ha **middels negativ virkning** i delområde 4 (Bøvertjønnin), mens for resten av området vurderes bestemmelsene å ha **ingen/ubetydelig virkning**.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger

Vedlikehold reguleres ikke av vernebestemmelsene og vurderes derfor å gi **ingen/ubetydelig virkning**.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging og utvidelser av bygninger.

Virkningen av denne bestemmelsen vil avhenge av hvordan bestemmelsen praktiseres. Der som den praktiseres liberalt vurderes bestemmelsen å ha **liten negativ virkning**.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade

Det forutsettes at oppføring av bygning som har gått tapt ved brann eller naturskade kan erstattes med en ny bygning plassert på samme sted, eventuelt med mindre justeringer i lokalisering dersom verneverdier er direkte berørt. Gitt forutsetningen, vurderes bestemmelsen å ha **ingen/ubetydelig virkning**.

Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk

Det forutsettes at bestemmelsen blir praktisert liberalt, der takets tilstand tillegges vekt ved vurdering av om det er snakk om erstatning for bygg eller "nybygg". Gitt forutsetningen, vurderes bestemmelsen å ha **ingen/ubetydelig virkning**.

Vedhogst

- *Vegetasjon, herunder døde busker og trær, er vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.*

- *Plukkhogst av ved til eget bruk og til hytter og støler i området er tillatt.*

Etter det vi har fått opplysninger om er behovet for vedhogst til hytter i området ikke omfattende, men med et behov for vedhogst for hytter og setrer som ligger på strekningen Sota – Mysubytta og for hyttene ved Bøvertjønnin. Det er ikke tillatt å så eller plante trær eller annen vegetasjon. Vi vurderer virkningen som **ingen/ubetydelig** for disse områdene i alternativ 2.

Beite/ rydding av kratt og skog

Beite er tillatt. Rydding av beite og eksisterende stølsvoller, samt slått og lauving er tillatt.

Bestemmelsen gjelder kun rydding av beite og eksisterende stølsvoller. Det er imidlertid ingen bestemmelse som gir myndighetene direkte mulighet for å tillate rydding av skog og kratt for å holde det åpent rundt hytter og buer som ikke ligger ved/på stølsvoller. I den justerte forskriftsmalen for landskapsvernområde er det imidlertid tillatt med plukkhogst av ved til egen hytte/seter. Vi forutsetter at denne bestemmelsen også kan gjelde for rydding av kratt og ungskog i landskapsvernområder. Vernebestemmelsen vurderes til å gi **ingen/ubetydelig virkning**.

Ferdsel, jakt og fiske

- *All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner*

- *Vernebestemmelsene er ikke til hinder for jakt og fiske etter gjeldende lover*

- *Ferdselsformer som kan skade naturmiljøet ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplanen*

Ferdsel til fots og på ski reguleres ikke av vernebestemmelsene så fremt ferdselen ikke skader naturmiljøet. Hvilke type ferdsel som kan skade naturmiljøet skal avklares i forvaltningsplanen. Jakt, fangst og fiske kan skje etter gjeldene lovverk. Ut i fra konsekvensutredningene for friluftsliv og villrein, kan vi ikke se at det er store villreinkonflikter i nærheten av områder som har større konsentrasjoner av hytter/setrer. Vi vurderer derfor disse bestemmelsene for å gi **ingen/ubetydelig virkning** for hyttebruken.

Motorferdsel

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

- *Bestemmelsen er ikke til hinder for motorferdsel på følgende eksisterende bilveger: inn til Mysubytta, gamle Strynefjellsveg, inn til Høydalsseter og inn til hyttefeltet ved Bøvertjønnin.*

- *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy til transport av varer og utstyr til hytter og støler, samt for utkjøring av båt.*

- *Forvaltningsmyndigheten kan også gi tillatelse til transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider på hytter og lignende.*

Det forutsettes at forvaltningsmyndigheten gir dispensasjon for slik kjøring, på inntil en tur for hver seter/hytte/bu med et reelt transportbehov. Forskjellen vil i så fall være at det må søkes om dispensasjon for å få utført slike typer transportoppdrag. Ved bruk av leiekjører kan personer også transporteres, noe som verneforskriften ikke åpner for. Virkningen av vernebestemmelsen vurderes til å være **middels negativ**.

Bestemmelsen tillater kjøring langs vegen til hyttene ved Bøvertjønnin. De foreslåtte vernebestemmelsene som gjelder motorferdsel på barmark vil i så fall ha **ingen/ubetydelig virkning** på hyttebruken i områdene som her vurderes.

Osen har etablert en praksis der det brukes helikopter en gang per uke til transport av varer og folk. Dagens praksis er at det kjøres minst en tur i uka, og ved ekstraordinære behov oftere enn dette. Motorisert transport av folk er ikke hjemlet i den justerte forskriftsmalen og vil en må derfor gå ut i fra at dette ikke vil være tillatt. For **delområde 2** ansees derfor bestemmelsen for å ha **stor negativ virkning**.

DNT har flere selvbetjeningshytter i utredningsområdet og behovet for transport av ved og mat til hyttene er åpenbart. I tillegg kan det skje ekstraordinære ting som fører til behov for bruk av snøskuter eller helikopter. Det er ingen spesifisert hjemmel for kjøring i forbindelse med tilsyn med DNTs selvbetjeningshytter eller til Almenningshytter/Fjellstyrehytter. Vi legger til grunn at eventuelle akutte og uforutsette behov for motorisert ferdsel i forbindelse med oppsyn med turisthyttene, Skjåk Almennings og Jostedal Fjellstyret sine hytter/buer kan løses ved å gi dispensasjon etter § 4. Vi mener likevel at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for slikt tilsyn, eller at slik tillatelse kan bli gitt uten bruk av § 4.

Hyttefeltet Osen ved Åsetvatent. Foto: Tom Dybwad.

4.5 Konsekvensvurdering

Utredningsalternativ 1A

Tabell 15 oppsummerer virkninger og konsekvenser for utredningsalternativ 1A.

Tabell15. Oppsummering av virkning og konsekvenser for vernebestemmelser i utredningsalternativ 1A.

Tema	Bestemmelser av betydning for hytter/seter og buer	Del-område	Verdi	Virkning	Konsekvens
Byggeaktivitet	Forbud mot oppføring av bygginger	2	Svært stor	Liten/middels negativ	--/---
		4	Stor	Liten negativ	-
		Resten		Ingen/ubetydelig	0
	Mulighet for vedlikehold av bygninger (som ikke fører til bruksendring)	Hele	Middels	Ingen/ubetydelig	0
	Mulighet for vedlikehold av bygninger som er i bruk på fredningstidspunktet	4	Stor	Liten negativ	-
		7	Stor	Liten negativ	-
	Mulighet for bruksendring			Ingen/ubetydelig	0
	Mulighet for ombygging og (mindre) utvidelser av bygninger	2	Svært stor	Middels negativ	---
		Resten	Middels	Liten negativ	0/-
	Mulighet for oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade			Ingen/ubetydelig	0
Mangler bestemmelsen:	4 og 7 (bare Røykjeskålsvatnet)	Stor	Stor negativ	---	
Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk			Ingen/ubetydelig	0	
Vedhogst og rydding	Mulighet for plukkhogst av ved til seter og tillatelser til hytter i samsvar med forvaltningsplan			Ingen/ubetydelig	0
	Mangler bestemmelsen:	4 og 7 (bare Røykjeskålsvatnet)	Stor	Middels negativ	--

	Rydding av kratt og skog (inkludert eksisterende stølsvol-ler i samsvar med forvaltningsplanen i nasjonalpark).	Hele	Variere-nde	Middels negativ	--/-
	Bestemmelsene mangler mulig-het for rydding av kratt og skog for å holde det åpent rund hytter, og buer.	4 og 7 (bare Røy-kjeskål-svatnet)	Stor	Middels negativ	--
Motor-ferdsel	Mulighet for bruk av beltekjøre-tøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter, setrer og buer, samt for utkjøring av båt - Vurdering av virkning forutset-ter tillatelse til minst en tur per sesong.	Resten	Middels	Middels	-
	Osen mangler mulighet for frakt av folk med helikopter.	2	Svært stor	Stor negativ	----
	Bestemmelsen mangler for na-tureservat:	4 og 7 (bare Røy-kjeskål-svatnet)	Stor	Stor negativ	---
	Mulighet for bruk av beltekjøre-tøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til ved-likehold og byggearbeid på hytter og lignende	4 og 7 (bare Røy-kjeskål-svatnet)	Stor	Stor negativ	---
		Resten	Stor	Ingen/ubetydelig	0
	Motorferdsel på eksisterende bilveg inn til hyttefelt ved Bø-vertjønnin.	4	Ingen-middels verdi	Liten negativ	0/-

Bu ved Åsetvatent. Foto: tom Dybwad, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Alternativ 1B

Tabell 16 oppsummerer virkninger og konsekvenser av utredningsalternativ 1B.

Tabell 16. Oppsummering av virkninger og konsekvenser av vernebestemmelser i utredningsalternativ 1B.

Tema	Bestemmelser av betydning for hytter/seter og buer	Del-område	Verdi	Virkning	Konsekvens
Byggeaktivitet	Forbud mot oppføring av bygginger	2	Svært stor	Middels negativ	---
		Resten		Ingen/ubetydelig	0
	Mulighet for vedlikehold av bygninger (som ikke fører til bruksendring)	Hele		Ingen/ubetydelig	0
	Mulighet for bruksendring			Ingen/ubetydelig	0
	Mulighet for ombygging og (mindre) utvidelser av bygninger	1	Svært stor	Middels negativ	---
		Resten		Liten negativ	-/0
	Mulighet for oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade			Ingen/ubetydelig	0
Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk			Ingen/ubetydelig	0	
Vedhogst og rydding	Mulighet for plukkhogst av ved til seter og tillatelser til hytter i samsvar med forvaltningsplan			Ingen/ubetydelig	0
	Rydding av kratt og skog (inkludert eksisterende stølsvolter i samsvar med forvaltningsplanen i nasjonalpark). Bestemmelsene mangler mulighet for rydding av kratt og skog for å holde det åpent rundt hytter, setrer og buer	10	Ubetydelig	Middels negativ	0
Motorferdsel	Mulighet for bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter, setrer og buer, samt for utkjøring av båt - Vurdering av virkning forutsetter minst en tur per sesong	Hele	Middels	Middels	-
	Osen mangler mulighet for frakt av folk med helikopter.	2	Svært stor	Stor	----

Mulighet for bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter og lignende Bestemmelsen mangler for Bøvertjønnin som NP	4	Stor	Stor negativ	---
	Resten		Ingen/ubetydelig	0
Motorferdsel på følgende eksisterende bilveger: inn til Mysubytta, gamle Strynefjellsveg, inn til Høydalsseter og inn til hyttefelt ved Bøvertjønnin i LVO Bestemmelsen mangler for Bøvertjønnin som NP	4	Ingen-middels	Liten negativ	0/-
	Resten		Ingen/ubetydelig	0

Hytter ved Bøvertjønnin. Foto: Jørn Karlsen, Fylkesmannen i Oppland.

Alternativ 2

Tabell 17 oppsummerer virkninger og konsekvenser for utredningsalternativ 2, dvs landskapsvern i hele området.

Tabell 17. Oppsummering av virkninger og konsekvenser for vernebestemmelser i utredningsalternativ 2.

Tema	Bestemmelser av betydning for hytter/seter og buer	Del-område	Verdi	Virkning	Konsekvens	
Byggeaktivitet	Forbud mot oppføring av bygginger	1, 2	Svært stor	Liten/middels negativ	--/---	
		4	Stor	Middels negativ	--	
		Resten		Ingen/ubetydelig	0	
		Mulighet for vedlikehold av bygninger	Hele		Ingen/ubetydelig	0
		Mulighet for ombygging og (mindre) utvidelser av bygninger	1, 2	Svært stor	Middels negativ	---
			Resten	Middels	Liten negativ	-/0
		Mulighet for oppføring av bygning, anlegg og innretning som har gått tapt ved brann eller naturskade			Ingen/ubetydelig	0
		Riving av gamle bygninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk			Ingen/ubetydelig	0
Vedhogst og rydding	Mulighet for plukkhogst av ved til seter og tillatelser til hytter i samsvar med forvaltningsplan			Ingen/ubetydelig	0	
	Rydding av kratt og skog (inkludert eksisterende stølsvolter i samsvar med forvaltningsplanen i nasjonalpark) Bestemmelsene mangler eksplisitt mulighet for rydding av kratt og skog for å holde det åpent rund hytter, setrer og buer.	Hele	Middels	Ingen/ubetydelig	0	
Motorferdsel	Mulighet for bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter, setrer og buer, samt for utkjøring av båt	Hele (unntatt område 2)	Middels	Middels negativ	-	
	Vurdering av virkning forutsetter minst en tur per sesong					
	Osen mangler mulighet for frakt	2	Svært stor	Stor	----	

	av folk med helikopter.			negativ	
	Mulighet for bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter og lignende	Hele		Ingen/ ubetydelig	0
	Vurdering av virkning forutsetter minst tillatelser til en tur per sesong.				
	Motorferdsel på følgende eksisterende bilveger: inn til Mysubytta, gamle Strynefjellsveg, inn til Høydalsseter og inn til hyttefelt ved Bøvertjønnin.			Ingen/ ubetydelig	0

4.6 Samlet konsekvensvurdering

Konsekvensene av 0-alternativet for hytter er vurdert til ingen- liten positiv konsekvens, for alternativ 2 liten negativ – ingen konsekvens, for alternativ 1A og 1B liten negativ for hytter og andre bygninger og bruken av disse (se tabell 18).

En må være klar over at disse vurderingene er knyttet til de justerte forskriftsmalene brukt i denne utredningen. Med relativt få endringer i forslaget til verneforskrifter vil konsekvensene vurderes forskjellig.

Tabell 18. Tabellen oppsummerer samlet verdi, virkning og konsekvens for 0-alternativet og de tre utredningsalternativene for vern. Rangeringen er utelukkende bygget på samlede konsekvenser for hytter og andre bygninger i området.

	Sammenligningsgrunnlag	Utredningsalternativ		
	0-alternativet	Alternativ 1A	Alternativ 1B	Alternativ 2
Samlet verdi	Middels	Middels	Middels	Middels
Virkning	Liten positiv	Middels negativ	Middels negativ	Middels – liten negativ
Konsekvens	0/+	-	-	-/0
	Ingen – liten positiv	Liten negativ	Liten negativ	Liten negativ - ingen
Rangering	1	4	3	2

5 Forslag til avbøtende tiltak

Justere vernegrensen for:

1. Flytte grensen for Mørkridsdalen LVO i alternativ 1A, slik at Osen hyttefelt og frittliggende støler i fjellet ovenfor Mørkridsdalen (Fjellsli, Nobbi, Rådane) kommer innenfor landskapsvernområdet.
2. Flytte grensen for utredningsområdet/verneområdet (nasjonalpark i alternativ 1A og 1B) slik at bygningene på Gurosete (Mørkrid/Skjolden), Smole, Nysethaugen og Klepp (Fortunsdalen) kommer utenfor vernegrensen (alternativt å justere forskrift slik at denne blir likere landskapsvern for bygninger innenfor nasjonalpark).
3. Flytte vernegrensen ved Bøvertjønnin slik at hyttene her kommer utenfor verneområdet (f eks jf forslag til avbøtende tiltak i rapporten Botaniske registreringer og vurderinger i Høyrokampen-området (Berg m fl 2007).

Endre forskriftene for naturreservater slik at:

1. kjøring inn til hyttefeltet på eksisterende bilveg ved Bøvertjønnin blir tillatt
2. det er mulig å kunne tillate plukkhogst av ved i samsvar med forvaltningsplan
3. det er mulighet for å gi dispensasjon for motorisert transport i forbindelse med vedlikehold av bygninger
4. det er mulig å tillate transport med snøskuter vinterstid til hytter og setrer for transport av varer, utstyr og lignende.

Endre forskriften for nasjonalpark/landskapsvern, slik at:

1. det er mulighet for å rydde ungskog/kratt for å holde det åpent rundt hytter og buer i nasjonalparker
2. det i forskriften for landskapsvernområder presiseres at rydding av kratt og ungskog er tillatt (uavhengig av stølsvoller)
3. vernebestemmelsene ikke er til hinder for, eller at forvaltningsmyndigheten kan tillate bruk av snøskuter (evt og helikopter) for tilsyn med åpne DNT –hytter, allmenningsbuer og fjellstyrehytter.
4. myndighetene kan tillate motorferdsel på vegen til Bøvertjønnin for vedlikehold av hytter.

Bruk av helikopter ved Osen

Vurdere hvorvidt det er nødvendig og ønskelig med omfattende bruk av helikopter for transport av varer, utstyr og folk til Osen. Eventuelt vurdere å flytte grensen slik at hyttefeltet og seterstølene ved Osen kommer utenfor vernegrensen, dersom en mener det er nødvendig og ønskelig at dagens spesielle praksis med helikoptertransport av både personer og varer ukentlig til Osen opprettholdes.

6 Referanser

- Alvereng, P. 2008: Vern av Breheimen-Mørkridsdalen. Konsekvensutredning. Tema Motorferdsel. Miljøfaglig Utredning rapport 2008-16.
- Andersen, O., Jordhøy, P. & Nellemann, C. 2008: Villrein i Breheimen–Mørkridsdalen. Konsekvensutredning av vern. NINA Rapport 348.
- Berg, R.Y., Hassel, K., Haugan, R. & Larsen, B.H. 2007: Botaniske registreringer og vurderinger i Høyrokampen-området. Miljøfaglig utredning, rapport 2007:10.55s.
- Direktoratet for naturforvaltning 27.02.2007: Fastsatt utgreiingsprogram. Verneplan for Breheimen–Mørkridsdalen.
- Eilertsen, S. M. & Høberg, J. 2008: Konsekvensutredning landbruk og tamrein, Breheimen-Mørkridsdalen. Bioforsk Rapport, vol.3, nr 58. 2008.
- Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 13.07.2007. 0-alternativ for Breheimen - Mørkridsdalen.
- Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 2007. Utredningsområdets avgrensning. Kart pr. juli 2007.
- Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 31.10.2007a. Standard forskrift for naturreservat.
- Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 31.10.2007b. Justert forskrift for nasjonalpark.
- Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane 31.10.2007c. Justert forskrift for landskapsvernområde.
- Fylkesmannen i Oppland 29.11.2007. Utredningsalternativene.
- Melby, M., W. 2008: Vern av Breheimen-Mørkridsdalen. Konsekvensutredning. Tema: Kraftressurser. Miljøfaglig Utredning rapport 2008-5.
- Melby, M.W. 2005: Sjunkan- Misten. Konsekvensutredning Landskap. Miljøfaglig Utredning. Rapport 2005–41: 1-53.
- Miljøverndepartementet. 2006: Forskrift om konsekvensutredninger – planlegging etter plan- og bygningsloven veileder versjon mai 2006.
- Skjerdal, I.B. 2006: Registrering av landbruk i samband med verneplanarbeid for Breheimen – Mørkridsdalen. Aurland Naturverkstad Rapport 3 - 2006.
- Skjåk kommune. 2006: Kommuneplan for Skjåk 2006-2016. Godkjent i Skjåk kommunestyre 22.juni 2006.
- Skjåk kommune. 1999: Utmarksplan for Skjåk. Kommunedelplan vedtatt i sak 49/99.
- Statens vegvesen 2006: Konsekvensanalyser. Håndbok 140.
- Koppen, G. & K.Stokke. 2008: Utredning av vern av Breheimen-Mørkridsdalen. Konsekvenser for lokal tilhørighet og framtidig forvaltning. NIBR.

Storøy, A. E. 2008: Vern av Breheimen – Mørkridsdalen. Konsekvensutredning kulturminner og kulturmiljø. (Utgave:3, 2008-04-19). Asplan Viak

Øian, H, Andersen, O., Fangel, K. & Vistad, O.I. 2008: Utredning om vern av Breheimen-Mørkridsdalen. Konsekvenser for Friluftsliv. NINA Rapport 350.

Aas, Ø. & Tangeland, T. 2008: Utredning om vern av Breheimen-Mørkridsdalen. Konsekvenser for reiseliv. NINA rapport 349.

Vedlegg

**UTGREIINGSOMRÅDE: VERN AV
BREHEIMEN - MØRKRIDSDALEN**
Bygningar, stigar og vegar

	Utgreiingsområde		Ekstisterande verneområde
	Naturreservat		Naturreservat
	Nasjonalpark/ Landskapsvernområde		Naturreservat
	Fylkesgrense		Naturreservat

	Euroveg		Hotell
	Riksveg		Belent turisthytte
	Fylkesveg		Silvveigen turisthytte
	Kommunal veg		Utleiert turisthytte
	Privat veg		Frielsrykthytteinmønstingstu
	Skogsåveg		Gjelarstu
	Stiar og tåpper		Andre bygningar/ manor/ utgreiingsområde:
	Merk stii		Fridsbygghytte
	Umerk stii		Seterhus sel
	Preparert skiløype		Uhus, annøke
	Merk skiløype		Bu, naust
	Umerk skiløype		Kaie
	Intellepotar		Anna landbruksbygning

	Ovenliggestader og hytter tilgjengelige for almentia
	Hotell
	Belent turisthytte
	Silvveigen turisthytte
	Utleiert turisthytte
	Frielsrykthytteinmønstingstu
	Gjelarstu
	Andre bygningar/ manor/ utgreiingsområde:
	Fridsbygghytte
	Seterhus sel
	Uhus, annøke
	Bu, naust
	Kaie
	Anna landbruksbygning

	Bygningar utanfor utgreiingsområdet:
	Gard
	Bolighus
	Sæter
	Hytte, koe
	Naust, bu, uhus
	Kirke, kapell
	Skole, forsamlingshus oa
	Hotell oi
	Turisthytte, serveringssted
	Off. kontor, adm
	Industri, verkverk

Fylkesmannen i Oppland
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Januar 2008

5 km

Øversikt over hytter, buer og lignende innenfor utredningsområdet bygger på fagrapporten, men er supplert med opplysninger fra kommunene.

Navn	Område	Anrall/typer bygninger	Hytter/bu	Løefjøs	Naustr	Tuffer	Merknad
Luster							
Beiget	Skjolden/Mørkridsdalen		1	1			
Steinhaugen	Skjolden/Mørkridsdalen		1	1			
Knivbakkgrendet	Skjolden/Mørkridsdalen			2		flere	
Knivbakki	Skjolden/Mørkridsdalen		5				
Dulsete	Skjolden/Mørkridsdalen		4	1	3		
Låne	Skjolden/Mørkridsdalen		3				
Langdalen	Skjolden/Mørkridsdalen		8			flere	
Fossen	Skjolden/Mørkridsdalen		3			flere	
Skårn	Skjolden/Mørkridsdalen		2			flere	
Fjellisi	Skjolden/Mørkridsdalen			4		flere	
Nobbi	Skjolden/Mørkridsdalen		2			flere	1
Rausdalen	Skjolden/Mørkridsdalen		1				1 Hytta er Arentzbu (DNT-hytte)
Bolstadsveldalen	Skjolden/Mørkridsdalen		1	1		flere	tilsynsbu
Haugsveldalen	Skjolden/Mørkridsdalen					flere	
Nyhammer	Skjolden/Mørkridsdalen					flere	1
Silla	Skjolden/Mørkridsdalen					flere	
Rasane	Skjolden/Mørkridsdalen		2			flere	
Ivrasetvatnet	Skjolden/Mørkridsdalen		1			2	
Bornhaugen/Biomøy	Skjolden/Mørkridsdalen					flere	
Hellingbakke	Skjolden/Mørkridsdalen					flere	
Trødnabakken	Skjolden/Mørkridsdalen					flere	grillhytte
SUM	Skjolden/Mørkridsdalen	1	31	9	7	2	50
Grossete	Skjolden/Mørkridsdalen v/Asetvatnet		2				
Osen	Skjolden/Mørkridsdalen v/Asetvatnet		7	30		18	
Asete	Skjolden/Mørkridsdalen v/Asetvatnet		6			flere	
Fast	Skjolden/Mørkridsdalen v/Asetvatnet		1	6		flere	En av setla er DNT-hytte
Gjeterbu	Mellom Hornane og Otsarvatnet			1			
Hytte	Otsarvatnet - vestenden					1	
Gjeterbu	Otsarvatnet - østenden av vatnet, nord for elva					1	
Sløishus	Otsarvatnet - østenden av vatnet, sør for elva		1				
SUM	Asetvatnet - Otsarvatnet	1	22	33		18	74
Lønnhøgene	Fortun/Fortunsdalen		2				
Nysethaugen	Fortun/Fortunsdalen						
Smole	Fortun/Fortunsdalen		1				
Stokkastølen	Fortun/Fortunsdalen		1				
Kjepp	Fortun/Fortunsdalen		2				
Indre Smole	Fortun/Fortunsdalen						
SUM	Fortun/Fortunsdalen	6	6				
Vigdalsstølen	Vigdalen		5				
Vigdalsstøl	Vigdalen		1	1			
Bredseter	Vigdalen		3				
2	Vigdalen		2				
Divande	Vigdalen		1	1			
Nødbu	vest for Sporteggbreen		1	1			?? Tre bygninger
Gjeterbu	sørøst for Sporteggbreen		1	1			
Fjellstyrehytte	Holmevatnet - Fagredalen		1	1			Til utleie
Sprongdalshytta			1				DNT-hytte
SUM	Vigdalen	1	9	7			
TOTALT	LUSTER	3	68	49	7	20	147
Persill	Skjolden/Mørkridsdalen -UTENFOR		1			flere	

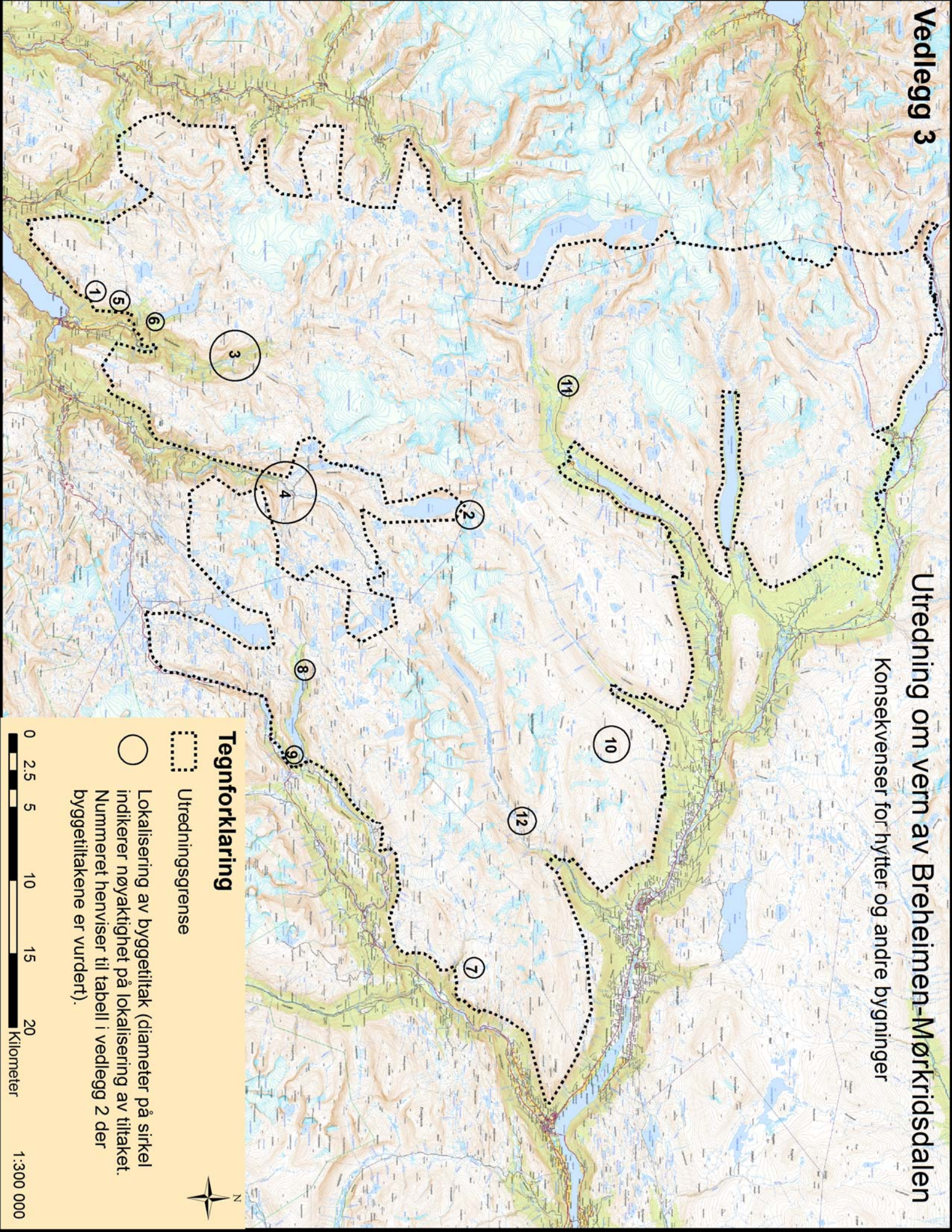
Navn	Område	Anrall/typer bygninger	Turisthytte	Sel	Hytte/bu	Løst/løs	Naur	Tufter	Merknad
Skjåk									
Mysdbytta	Skjåk kommune, innanfor utgreiingsområdet			9	5				9 seter
Mysdbyvåvatn	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet	1							DNT-hytte
Reyfkjesdalsli	Skjåk kommune, innanfor utgreiingsområdet			1			2		Gelleseter felles
Yste Lundadalssetra	Skjåk kommune, innanfor utgreiingsområdet			2 hus (sel), 5 setrer					2 hus (sel), 5 setrer
Raudalsbu	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1				Betlebu felles
Gronsborgbu	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1				Allmeningsbu
Sotttjernbu	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1				Allmeningsbu
Gitterbu	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1		3		Allmeningsbu
Gittervann	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet								
Lundadalen	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				2				Betlebu og sauhytte felles, /sauhytte =jakbu)
Lundadalsvatnet	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet						8		
Trulsbu	Lundadalen - Skjåk	1							DNT-hytte
Lenda	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1				Steinbu
Skrinhagan	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1				Steinbu
Sandå	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1				Betlebu felles
Kollingshytta	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1		2		Jaktbu
Syrtbyvatnet	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet				1		1		Jaktbu
Skauttjern	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet						1		
Vestre Storgrovlynn	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet						1		
Storgrovlynn	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet						1		
Søvertjern	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet						1		
Indre Søvertjern	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet						1		
Hellistugvatn	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet						3		
Nedre Leirvatnet	Skjåk kommune, i utgreiingsområdet						1		
SUM INNEFOR		2	17	16	24	59			
Skridulaupbu	Skjåk kommune, i influensområdet	1							DNT-hytte
Sivretfelvengen	Skjåk kommune, i influensområdet			170					Om lag 170 private hytter
Pollfos	Skjåk kommune, i influensområdet			90					Om lag 90 hytter
Bom seterstul	Skjåk kommune, i influensområdet			5					5 seter
Framnuste	Skjåk kommune, i influensområdet			11					11 seter
Dyringen	Skjåk kommune, i influensområdet			4					4 seter
Sola seterstul	Skjåk kommune, i influensområdet	1		8					8 seter - kommer turisthytta i tillegg eller som en av de 8?
Ved Lavavatnet langs vegen til Sola	Skjåk kommune, i influensområdet			90					Om lag 90 hytter
Tundradalsseter	Skjåk kommune, i influensområdet			5					5 seter
Brennseterene	Skjåk kommune, i influensområdet			3					3 seter
Kollingen seterstul	Skjåk kommune, i influensområdet			3					3 seter
Skjeljom	Skjåk kommune, i influensområdet			4					4 seter
Brunnliomsetra	Skjåk kommune, i influensområdet			2					2 seter
Heimnaste Lundadalssetra	Skjåk kommune, i influensområdet			7					7 seter
SUM UTENFOR				52	350				402

Navn	Område	Anfall/typer bygninger	Turisthytte	Sel	Hytte/bu	Løeffjøs	Naustr	Tufter	Merknad
Lom									
Nordre Høyvdalen	Lom kommune, i utgreiingsområdet	1		5	2				Tunstøed (20-30 overnattingsplasser) og seter med aktiv seterdrift
Søre Høyvdalen	Lom kommune, i utgreiingsområdet			2					Ikke aktiv seterdrift
Bjøyllingsdalsfjovden	Lom kommune, i utgreiingsområdet				1				Tilsynsbu
Bakkebergsfjellet	Lom kommune, i utgreiingsområdet			1	1				Tilsynsbu - Bakkebergbua
Bævertjann	Lom kommune, i utgreiingsområdet				15				Anfall hytter i hyttefeltet opplyst fra kommunen er 41 stk (oppgitt som totalt 45 stk i fagrapport).
Smitnbua	Lom kommune, i utgreiingsområdet v/Lomsdalsseggen				1				Åpen gjeterbu/steinbu
Bordhytta	Lom kommune, i utgreiingsområdet v/Lomsdalsseggen				1				Åpen gjeterbu
Elevsbua	Lom kommune, i utgreiingsområdet- Stormøområdet				1				Åpen gjeterbu, eies av Lomseggen sameige
SUM INNENFOR		1		8	22				31
Vassenden	Lom kommune, i influensområdet				1				Utleiehytte
Måfå	Lom kommune, i influensområdet			2	4				seter
Presleseitra	Lom kommune, i influensområdet			8	7				seter
Hovdestulen og Østre ende Dalsvatnet	Lom kommune, i influensområdet			3	2				seter
Netoseter	Lom kommune, i influensområdet			24	3				seter
Leiksetra	Lom kommune, i influensområdet			1	32				seter
Bævertjann	Lom kommune, i influensområdet				1				
					26				Anfall hytter i hyttefeltet opplyst fra kommunen er 41 stk (oppgitt som totalt 45 stk i fagrapport).
Bævertunsvatnet	Lom kommune, i influensområdet				6				1 hytte (+ 5 eldre hytter ved enden av vatnet?)
Ved Sognefjellslytta	Lom kommune, i influensområdet?				1				
Bævertun	Lom kommune, i influensområdet			1	1				
Sognefjellslytta				1					
SUM UTENFOR		39		8	81				128

Utredning om vern av Breheimen-Mørkridsdalen

Konsekvenser for hytter og andre bygninger

Tegnforklaring

- Utredningsgrense
- Lokalisering av byggetiltak (diameter på sirkel indikerer nøyaktighet på lokalisering av tiltaket. Nummeret henviser til tabell i vedlegg 2 der byggetiltakene er vurdert).

Vedlegg 4. Planer og innspill om byggetiltak vurdert i konsekvensutredningen - Verneplan for Breheimen – Mørkridsdalen.

(Se også kart i vedlegg 3, som viser geografisk lokalisering av byggetiltaket).

Tiltaksnr.	Områdenr.	Delområde/Sted	Hva	Vurdering av sannsynlighet for realisering. 0-alternativ.
1	10		Gnr 26, bnr 2 Torgarden på Hauge i Skjolden har søkt om og fått lov til å bygge ei bu i Kleberbotnen. Bua er ikke bygget enda på grunn av uenighet i grunnspørsmålet.	Usikkert – vil avhenge av resultat i utfall av grunnspørsmålet.
2	10	Ilivatnet	DNT ønske om å etablere en turisthytte ved Ilivatnet, midtveis mellom Sota seter og Nørdestedalseter, for redusere dagsmarsjen mellom hyttene i området. Hytta vil sannsynligvis kunne plasseres utenfor utredningsområdet, men nøyaktig plassering er ikke avklart og vil bli avhenge av snøforholdene.	Usikker, pga konflikt med villreinteresser
3	1		Fra grunneiere og andre i Skjolden er det i en felles uttalelse kommet fram ønske om blant annet mulighet for å sette opp sel på støler enten det er knyttet til fritidsformål eller turistretta virksomhet.	Sannsynlig med bakgrunn i kommunens holdninger og praksis
4	10		Fortun grunneierlag har kommet med innspill om at det i fremtiden kan bli behov for å sette opp flere setehus og gjeterbuer og gjennomføre vedlikehold av bygninger.	Sannsynlig med tillatelse til bygging på støler. Mulig tillatelse kun dersom søknad om gjeterbu er fremmet av beitelag/grunneierlag med et behov i landbruket.
		Ikke lokalisert	Det er kommet innspill i Luster med ønske om å få føre opp bygninger på gamle tufter etter hus på støler.	Sannsynlig
5	10		Hauge-gårdene har planer om å sette opp jakt- og hvilebuer i området ved Persli (utenfor utredningsgrensen) og opp mot Gurosete (innenfor utredningsgrensen).	Kanskje mulig, vil sannsynligvis avhenge av antall, plassering og argumentasjon i forhold til behov i næringsøyemed.
6a	2	Osen hyttefelt	Disposisjonsplanen for Osen hyttefelt åpner for bygging av ytterligere 5-10 hytter.	Sannsynlig. Planen er ikke en reguleringsplan, men kommunen har så langt gitt dispensasjoner i henhold tilplanen.
6 b	2	Østsiden av utløpselva ved Åsetvatent	Mørkrid sameige har sendt plan/brev til Luster kommune med ønske om å få bygge 5 nye hytter på østsiden av elva.	Svært usikkert. Ønsket om et nytt hytteområde på østsiden av elva, vil ikke være en fortløtting av

				dagens hyttefelt, men ta i bruk et nytt område der det kun er naust i dag.
7	10		Uppigard Sulheim fikk i 1988 tillatelser til å sette opp en liten bu ved Fjellgrove inne på Leikseterfjellet – ca 2 km innenfor setra som hører til gården. Tillatelsen ble forlenget i 1990 men bua ble ikke oppført. Fornying av tillatelsen ble gitt av kommunen 16.04.07 (sak 2007/260)	Sannsynlig
8	16		Eierne av Høydalssetra har opplyst at det kan være aktuelt å erstatte nåværende hovedbygning, med et nytt og mer moderne bygg. I tillegg kan det være aktuelt å bygge et par nye utleiehytter.	Sannsynlig tillatelse for å erstatte hovedbygning, noe mer usikkerhet knyttet til bygging av utleiehytter.
-		Ikke lokalisert - Leir- og Bøverdalen statsallmenning	Lom tamreinlag ønsker at det i fremtiden skal være mulig å bygge opp ei gjeterhytte i Leir- Bøverdalen statsallmenning.	Sannsynlig tillatt, dersom behovet er knyttet til næringsutøvelse.
9	4		Statskog har planer om å legge ut flere bygge hytteomter ved Bøvertjønnin. I kommunereplanen til Lom ligger det inne en utvidelse/fortetting av hytteområdet med 6 tomter.	Sannsynlig, mulig at hytteomtene ville måtte flyttes pgs botanisk verdi.
10	10		I utmarksplanen til Skjåk kommune er det pekt på at det kan være et udekket behov for fellesbu (tilsynsbu) i området Tverrfjellet-Skjellain.	Sannsynlig tillatt, mulig det ville vært stilt vilkår om at buen skulle tas den dersom det ikke lenger ble behov i landbruket.
11	7		Setereierne på Mysubutta har gitt beskjed om at de ønsker mulighet for vedlikehold og påbygg av bygningsmassen. I tillegg kan det bli aktuelt med nybygg (melkerom/aggregathus) for sommerhus.	Sannsynlig tillatt, da ønsket om nytt bygg er knyttet til behov innen landbruksnærning.
12	6		Skjåk almenning ønsker å rive ei gjeterhytte (Saubua) i Lundadalen som er til nedfalls og bygge en ny kombinert jakt- og gjeterhytte innenfor Ystete Lundadalsseter.	Sannsynligvis tillatt, da det kun er snakk om å erstatte et gammelt bygg, med et nytt mer heldig plassert i forhold til villreintressene.

NINA Rapport 351

ISSN:1504-3312

ISBN: 978-82-426-1915-0

Norsk institutt for naturforskning

NINA hovedkontor

Postadresse: 7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, 7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

Organisasjonsnummer: NO 950 037 687 MVA

www.nina.no